

Bioekonomin och den biologiska mångfalden

– de regionala skogsstrategiernas vägval mellan monetära värden och artrikedom

The bioeconomy and the biodiversity - The regional forest strategies at a crossroads between monetary values and species richness.

Signe Propst

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakultet för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2021

Bioekonomin och den biologiska mångfalden – De regionala skogsstrategiernas vägval mellan monetära värden och artrikedom

The bioeconomy and the biodiversity -The regional forest strategies at a crossroads between monetary values and species richness

Signe Propst

Handledare: Erik Westholm, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land

Bitr. handledare: Emma Sahlström, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land

Examinator: Ildikó Asztalos Morell, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0888

Program/utbildning: Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling

Kursansvarig inst: Institutionen för stad och land

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2021

Omslagsbild: SLU

Upphovsrätt: Alla bilder används med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren.

Online publication: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Regionala skogsstrategier, diskursanalys, WPR, biologisk mångfald, biodiversitet, bioekonomi

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landsbygdsutveckling

Publishing and archiving

Approved students' theses at SLU are published electronically. As a student, you have the copyright to your own work and need to approve the electronic publishing. If you check the box for **YES**, the full text (pdf file) and metadata will be visible and searchable online. If you check the box for **NO**, only the metadata and the abstract will be visible and searchable online. Nevertheless, when the document is uploaded it will still be archived as a digital file.

If you are more than one author you all need to agree on a decision. Read about SLU's publishing agreement here: <https://www.slu.se/en/subweb/library/publish-and-analyse/register-and-publish/agreement-for-publishing/>.

YES, I/we hereby give permission to publish the present thesis in accordance with the SLU agreement regarding the transfer of the right to publish a work.

NO, I/we do not give permission to publish the present work. The work will still be archived and its metadata and abstract will be visible and searchable.

Sammanfattning

Uppsatsen undersöker, med hjälp av diskursanalytisk WPR-metod, hur tre regionala skogsstrategier förhåller sig till mål om biologisk mångfald i relation till det nationella skogsprogrammets vision om en växande bioekonomi. Den biologiska mångfalden framställs i strategierna som något krävande, som behöver mycket insatser för att bevaras. Konflikter kring biologisk mångfald antas bero på bristande samverkan mellan olika aktörer, snarare än att deras värderingar och intressen i grunden är motstridiga och svåra att förena. Målen för biologisk mångfald är ofta otydliga och saknar definitioner och mätbara indikatorer, till skillnad från strategiernas andra fokusområden. Detta ökar risken för att mångfalden nedprioriteras i relation till målen som ingår i den växande bioekonomin.

Undersökningen landar i slutsatsen att många av de problem som strategierna har identifierat beror på att ansvaret för nationella politiska frågor har lagts över på regionerna, vilka till stor del saknar mandat och medel att lösa dem. Strategierna väljer därför att vara vaga i sina formuleringar, och tonar ner inneboende konflikter i syfte att försöka hitta en minsta gemensam nämnare kring vilken de flesta aktörer kan enas. På grund av detta är risken stor att läget för den biologiska mångfalden fortsätter att försämrats även fortsättningsvis, så vida inte tillvägagångssättet för att hantera skogsfrågorna ändras.

Nyckelord: Regionala skogsstrategier, diskursanalys, WPR, biologisk mångfald, biodiversitet, bioekonomi

Abstract

In this study, the method of WPR discourse analysis is used to examine three Swedish regions' forest strategies and how they deal with goals for biodiversity in relation to the national forest programme's vision of a growing bioeconomy. The strategies portray biodiversity as demanding, requiring a lot of effort to be maintained. Conflicts related to biodiversity are assumed to be the product of wanting cooperation between actors, rather than their differing values and interests being largely incompatible. The goals for biodiversity are often vague and lack definitions and measurable indicators, in contrast to other focus areas in the strategies. This increases the risk that biological diversity will be deprioritised in relation to the goals that aim for a growing bioeconomy.

The investigation concludes that many of the problems identified by the strategies stem from the fact that the responsibility for political issues, in need of being addressed on a national level, has been shifted to the regions, which lack the mandate required to solve them. Because of this complication, the regional strategies choose to opt for imprecise wordings, trying to downplay the inherent conflicts with the aim of finding the smallest common denominator around which the disputing parties can agree. Due to this, there is a great risk that the situation for biodiversity will continue to deteriorate, unless the approach to dealing with forest issues is changed.

Keywords: Regional forest strategy, discourse analysis, WPR, biological diversity, biodiversity, bioeconomy

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1. Syfte och frågeställning.....	8
1.2. Bakgrund.....	9
1.2.1. Ett nationellt skogsprogram.....	9
1.2.2. Regionala skogsstrategier.....	10
1.2.1. Tidigare forskning.....	11
2. Metod och teori	14
2.1. Urval.....	14
2.2. Diskurs och diskursanalys	15
2.3. WPR-ansatsen och vad den går ut på.....	15
2.4. Metodreflektion	17
3. Resultat och analys	19
3.1. Den goda mångfalden.....	19
3.2. Den krävande mångfalden.....	20
3.2.1. Det stora kunskapsbehovet.....	21
3.3. Den konfliktfyllda mångfalden.....	23
3.3.1. Samverkan och dialog.....	24
3.4. Den välgörande variationen.....	25
3.4.1. Grön infrastruktur	25
3.5. Den lönsamma mångfalden – nygammalt mångbruk.....	26
3.5.1. Olika förutsättningar	28
3.6. Den hotade mångfalden	30
3.6.1. Sårbar och skyddsbehövande.....	30
3.6.2. Mångfaldens fiender.....	31
3.7. Utlandet – fara och marknadsmöjlighet	32
4. Diskussion	34
4.1. Strategiernas beskrivning av biologisk mångfald	34
4.2. Mångfaldsbeskrivningens betydelse.....	35
4.2.1. Business as usual?	35
4.2.2. Obekväma avvägningar	36
4.2.3. Vaga målsättningar som en väg framåt?	36
4.3. Avslutning	37
Referenser	38

1. Inledning

Reklamen från skogsindustrins och skogsägarföreningarnas kampanj *Svenska skogen* har de senaste åren varit intensiv. Förkunnelser som ”Trots att skogen är gammal kommer den med det senaste vi har” och ”Skogen tar inte slut, för varje träd som används planterar vi i Sverige minst två nya” skanderas på busshållplatser, strömningsplattformar och tidningarnas annonssidor (Svenska Skogen 2021). Budskapet är att den dominerande skogsbruksmodellen i Sverige både är hållbar och bidrar till viktiga samhällsintressen (ibid).

Samtidigt larmar forskningsrapporter att tillståndet i de svenska skogarna är akut, med allt fler hotade arter, skadade ekosystem och ett uttag av råvara som överskrider skogens växttakt (se exempelvis Angelstam et al. 2018; Svensson et al. 2019; Uboni et al. 2020). Omfattande forskning visar att förlusten av biologisk mångfald i högre utsträckning än de ökande växthusgasutsläppen överskridit gränserna för ekosystemen klarar av att hantera (Steffen et al. 2015). Dessa motstridiga perspektiv är något som våren 2021 varit ämne för högljudd argumentation på tidningarnas debattsidor, där en mängd olika aktörer lyft vad de anser är det rätta sättet att se på skogen och dess roll (DN 2021a; b).

Som en lösning på dilemman mellan brukande och bevarande har idén om den cirkulära bioekonomin blivit allt mer uppmärksam i den svenska skogspolitiken (Meyer 2017; Fischer et al. 2020). Definitionen¹ som strategin för det nationella skogsprogrammet vilar på säger att ”en biobaserad ekonomi innebär en hållbar produktion av biomassa för att möjliggöra en ökad användning inom en rad olika samhällssektorer. Syftet är att minska miljö- och klimatpåverkan och användningen av fossila råvaror.” (Näringsdepartementet 2018b).

Förhoppningen är att bioekonomin ska leda vägen in i ett framtidssamhälle som tillgodoser såväl ekologiska och sociala som ekonomiska behov (ibid). En viktig del av de hållbarhetsdefinierande s.k. planetära gränserna är den biologiska mångfalden², d.v.s. ”mångfalden på genetisk nivå, artnivå och ekosystemnivå” (Naturvårdsverket 2010: 7; Steffen et al. 2015). Var den biologiska mångfalden får plats

¹ Observera dock att SOU 2020:73 definierar begreppet annorlunda. Se även McCormick & Kautto (2013) om bioekonomi.

² I denna uppsats används begreppet biodiversitet synonymt med biologisk mångfald.

i visionen om bioekonomin är dock inte uppenbart, trots att artrikedom är en viktig del av de ekosystem som vi är beroende av (se exempelvis Hooper et al. 2005; 2012).

Det råder stora konflikter rörande hur, och om, skiftet till en biobaserad ekonomi kan uppnås (se exempelvis Lindahl et al. 2017; Eyvindson et al. 2018). Många studier visar att ekonomisk tillväxt och ökad produktivitet leder till ökad habitatförstörelse, skada på ekosystem och förlust av arter (Duncker et al. 2012; Felton et al. 2016; Triviño et al. 2017). Det finns en påtaglig risk att förhoppningarna på den växande bioekonomin som lösningen på klimatkrisen riskerar att eskalera dessa negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden (Pedersen et al. 2020). Idén om s.k. ”frikoppling”, dvs möjligheten att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad ekosystembelastning, har ännu inte kunnat styrkas i den skala som skulle behövas för att vända rådande negativa trender (Coscieme et al. 2020; Otero et al. 2020).

Frågor om den biologiska mångfalden och vad som är hållbart skogsbruk delar såväl medlemsdrivna organisationer som politiska partier och näringsliv (se exempelvis Jakobsson et al. 2021). Balansakten för Sveriges regering att lägga fram förslag som har chans att få ett tillräckligt brett stöd av riksdagens olika falanger och sedan genomföras är därför svår.

En lösning på detta har därför varit att lägga över en del av ansvaret för utformningen och genomförandet av skogspolitiken på landets regioner. Mot bakgrund av dessa spänningar mellan tillväxt och hållbarhet undersöker uppsatsen hur mål för miljö och hållbarhet prioriteras i förhållande till bioekonomin i de regionala skogsstrategierna där grunden läggs till målen och åtgärdernas verkställande och implementering.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att med diskursanalytisk metod undersöka hur de regionala skogsstrategierna förhåller sig till biologisk mångfald. Studien riktar in sig på innehållet i tre av de regionala skogsstrategierna, och fokuserar på hur mål om biologisk mångfald hanteras i relation till det nationella skogsprogrammets vision om en växande bioekonomi.

Mina frågeställningar lyder:

- Hur beskrivs betydelsen av biologisk mångfald i de regionala skogsstrategierna?
- Vilka målsättningar för biologisk mångfald anges i skogsstrategierna?

- Hur samspelar målen för biologisk mångfald med strategiernas målsättning om en växande bioekonomi? Finns det målkonflikter mellan tillväxt och mångfald?

1.2. Bakgrund

På miljöområdet har Sverige skrivit under internationella åtaganden i form av bland annat Agenda 2030 och FN:s konvention om biologisk mångfald (Miljödepartementet 2014). Sverige har även nationella målsättningar, där de av riksdagen beslutade Miljökvalitetsmålen är de mest omfattande och ambitiösa (Naturvårdsverket 2019). Utöver detta finns regionala, kommunala och lokala utvecklingsstrategier, där bevarande av biologisk mångfald står i centrum för den ekologiska hållbarheten.

Skogen är nära kopplad till flera av Sveriges nationella och internationella förpliktelser gällande biologisk mångfald. Samtidigt rapporterar instanser som Artdatabanken att tillståndet för de svenska skogslevande arterna är allvarligt (Eide et al. 2020). Ett av de två största hoten mot den biologiska mångfalden i Sverige är det moderna skogsbruket i allmänhet, och storskaliga avverkningar i synnerhet (ibid). Detta har bland annat lett till en stor brist på de sorters död ved som många arter, särskilt de som är hotade, är beroende av (ibid).

Trots detta rankas Sverige ofta högt i internationella jämförelser av länders miljö- och hållbarhetsarbete, vilket gör att sättet som vi brukar våra skogar på kan antas få stor påverkan på hur andra länders skogsbruk regleras – särskilt i de utvecklingsländer där Sverige under många decennier varit en viktig biståndsgivare (Mansson 2016; Schieler 2019). Detta har också regeringen uppmärksammat, till exempel i regeringsbeslut *Uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, bistå i arbete inom internationella skogsfrågor* (Näringsdepartementet 2018c).

1.2.1. Ett nationellt skogsprogram

Det nationella skogsprogrammet lanserades 2018 av regeringen, i syfte att skapa en samlad politik och målsättningar för svenskt skogsbruk under åren 2020–2040. Visionen lyder: ”*Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi*” (Regeringskansliet 2018: 11). Skogsindustrin med anknutna verksamheter utgör enligt skogsprogrammet en betydande andel av vissa regioners sysselsättning och inkomster, vilket är något som den nationella strategin och handlingsplanen valt att fokusera på (Näringsdepartementet 2018a; b).

Nationella skogsprogram är en internationellt etablerad företeelse (Johansson 2016). Fram till år 2018, när det nationella skogsprogrammet sjösattes, hade Sverige dock inte något som liknade den breda ansats till samlad skogspolitik och involvering av skogen med övriga samhällsfrågor, sektorer och intressen som ett nationellt skogsprogram är tänkt att utgöra (ibid). Enligt Forest Europe³ ska nationella skogsprogram i grunden vara iterativa (återkommande och upprepande), inkluderande (beaktande hela landet och alla dess medborgare) och holistiska (ta hänsyn till helheten, alltså i det här fallet se skogen som en del i ett större sammanhang som kopplar an till andra samhällsfrågor och -intressen) i sin ambition. De bör drivas utifrån ett processinriktat förhållningssätt, där nya kunskaper kontinuerligt blir en del av och påverkar målsättningar och metoder för att nå dem (Näringsdepartementet 2018b).

Då en stor del av svenskt skogsbruk bedrivs av privata aktörer (allt ifrån stora internationella bolag till enskilda småägare) är uppfyllandet av ett flertal av skogsprogrammets mål avhängigt deras insatser (Näringsdepartementet 2018a).

1.2.2. Regionala skogsstrategier

De regionala skogsstrategierna är tänkta att utgöra ett viktigt bidrag till att de nationella målen för skogsbruket förverkligas (Näringsdepartementet 2018b). På grund av detta tas de fram i samarbete med länsstyrelser, Skogsstyrelsen, näringsliv, ägarföreningar samt civilsamhällesorganisationer.

Syftet med de regionala strategierna är att ange riktlinjer och mål för regionernas skogsbruk och relaterade verksamheter fram till år 2030, i enlighet med ramen för det Nationella skogsprogrammet (Näringsdepartementet 2018b). Som en del i detta har flertalet regioner och länsstyrelser tagit fram (eller påbörjat) regionala strategier och handlingsplaner, tänkta att styra och vägleda föreslagna insatser och verksamheter (Skogsstyrelsen 2021). Regionerna kan söka pengar från Skogsstyrelsen för att ta fram dessa strategier, under förutsättningen att de är färdiga senast år 2022 (ibid).

När uppsatsen skrevs (mars-maj 2021) hade ett tiotal regioner publicerat sina strategier. Ytterligare ett fåtal var ute på remiss. Några regioner hade i stället för dokument valt att ta fram hemsidor som var tänkta att utgöra plattformar för genomförandet av regionens mål kopplade till det nationella skogsprogrammet. Resterande var inte färdiga, men målet var att de skulle bli det under året (Skogsstyrelsen 2021).

³ Forest Europe är ett namn på "Ministerkonferensen för skydd av Europas skogar", samarbetet för forskning och policy om skog i EU och 46 europeiska länder (Forest Europe 2019).

1.2.1. Tidigare forskning

Detta avsnitt inleds med en redogörelse av skogsforskning relaterad till mina frågeställningar om biologisk mångfald och bioekonomi. Därefter följer beskrivningar av ett antal bärande idéer som uppsatsen tar avstamp i.

Om skogspolicy och skogsprogram

Precis som skogsdebatten går meningarna i forskarsamhället isär kring vad som egentligen är att definiera som hållbart och vad som krävs för att uppnå hållbarhet (Lazdinis et al. 2019). Bör ekologisk hållbarhet fokusera på klimatnytta⁴ eller är även andra miljöaspekter såsom friska ekosystem, nyttjande av naturresurser och biologisk mångfald grundläggande? Rikligt med forskning om andra länders nationella skogspolicyer, internationell skogspolicy och skogspolicy i EU finns, såväl med som utan diskursanalytisk ansats.

I den diskursanalytiska inriktningen finns bland annat forskning som belyser hur bioekonomin har blivit en alltmer dominerande meta-diskurs som överordnats både hållbarhets- och multifunktionalitetsdiskurser och banat väg för en ny-industriell syn på skogen som går hand i hand med den ekologiska modernismen (Pülzl et al. 2014). Det finska skogsbruket, i hög grad likt det svenska, granskas av Kröger & Raitio (2017). De visar hur debatten kring bioekonomin blivit ett sätt att, med klimatet som ursäkt, legitimera ökad produktivism och råvarumaximering på bekostnad av biologisk mångfald och andra naturvärden. Den bioekonomi-drivna förlusten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster skärskådas av (Eyvindson et al. 2018), som fastslår att ökad implementering av landskapsplanering och ett byte bort från trakthyggesbruket som dominerande modell är nödvändigt. Görs inte det kommer den negativa utveckling som tar oss allt längre bort från att nå våra miljö- och naturvärdesmål att fortsätta.

De kollektiva nyttigheterna som ett offer för marknadsmisslyckanden behandlas i en artikel av Cubbage et al. (2007), där författarna pekar på ett ökande behov av statlig intervention och ansvarstagande för att inte skogarnas sociala och ekologiska värden ska riskera att helt försummas och i värsta fall raderas ut i den kortsiktiga jakten på pekuniära vinster. I kontrast till denna forskning har en del artiklar som är positiva till svensk skogsindustris intensiva brukande publicerats. Då har det oftast varit fokus på möjlig inbindning av kol och eventuella substitutionseffekters möjliga klimatnytta (se exempelvis Lundmark et al. 2014; Cintas et al. 2017).

⁴ Forskarna är dock oeniga om *hur* den önskade klimatnyttan bäst uppnås. Enligt en del forskare bör målet vara att försöka få träden att växa så mycket som möjlig och därigenom maximera sitt koldioxidupptag, medan andra forskare tvärtom anser att det viktigaste är att träden inte avverkas utan i stället får stå kvar och binda in kol i stam och mark (Bradshaw et al. 2009; Carroll et al. 2012; Milakovsky et al. 2012).

Om värdet av den biologiska mångfalden

Bortom skattningarna av naturens värde för människan förs en diskussion om den biologiska mångfaldens egenvärde. Larrère & Larrère (2007) uppmärksammar det problematiska med att på detta sätt ständigt sätta människans faktiska och förväntade behov i första rummet. De påminner att vi inte kan veta vad framtida generationer kommer att värdera, samt påpekar det problematiska i att vi med antropocentriska motiveringar ser oss berättigade att utrota arter som inte går att återfå när de väl är borta (ibid). Kopnina (2012) lyfter begränsningarna som finns inneboende i de ekonomiska skattningarna av biologisk mångfald, och belyser bristerna med att endast värdera biologisk mångfald för dess antagna bidrag till mänskligheten, i stället för något som har ett egenvärde.

Bioetiken kopplar människans relation till alla levande ting i världen, och forskare inom detta fält menar att allt liv bör värnas, inte bara människans (Barmashova & Lazutkina 2020). Manfredo et al. (2016) pekar även på att sättet vi ser på mångfaldens värde är avgörande för våra möjligheter att nå målen för ekologisk hållbarhet, bland annat i Agenda 2030. Detta eftersom uppfyllandet av dessa är beroende av att mänskligheten ändrar sitt beteende och allokerar nödvändiga resurser, något som endast kan ske om världssamfundet värderar och prioriterar den biologiska mångfalden högt (ibid.). Bevarandet av biologisk mångfald bygger också på en förståelse av dess funktioner och vilken roll den spelar i ekosystemen där den ingår, insikter som enligt Batavia et al. (2020) samspelar med vilket värde mångfalden tillmätts.

Om målluppfyllelse

Uppföljbara, konkreta och transparenta mål är viktigt för att strategier och handlingsplaner ska bli verkställbara och få genomslagskraft (Ingrams 2018). Mät- eller observerbara indikatorer för de resultat man vill uppnå är en viktig komponent (ibid). Saknas detta ökar risken för att arbetet blir godtyckligt och får lägre prioritet, vilket hänger samman med brist på incitament i form av avklarade etappmål och delresultat (Winters 2014). Samtidigt minskar insynen och därmed möjligheten för medborgarna att påverka och utkräva ansvar (Ahlbäck 2014). Det är därför relevant att studera hur de regionala skogsstrategierna beskriver målsättningar för biologisk mångfald. Vilka skäl uppger de för att arbetet ska genomföras samt hur säkerställer de att deras ambitioner kan förverkligas? Vilka andra skogsåtgärder riskerar att hamna i konflikt med skyddet och främjandet av biologisk mångfald?

Om governance och politiska arenor

Enligt Gustafson & Hertting (2017) är det vanligt att statliga aktörer bjuder in olika intressegrupper att delta i framtagandet av planer och strategier. Syftet med detta arbetssätt är att åstadkomma en mer demokratisk och legitim beslutsprocess. Modellen bygger på antaganden om att de aktörer som går in i dessa samverkansformer

har tydligt artikulera agendor, samt deltar för att främja sina egna intressen (ibid). I verkligheten är förfarandet dock mer komplext, särskilt i de fall då marginaliserade grupper och företrädare för resurssvaga intressen inte upplever sig kunna delta på lika villkor, något som gör att giltigheten i governance-modellens anspråk om jämlikhet och gräsrotsbemyndigande försvagas (ibid).

Etherington & Jones (2018: 54) betonar statens fortsatt aktuella roll som en arena för sociala och politiska kamper. De urskiljer tre sätt som statliga aktörer i neoliberala länder kan agera för att undvika att hantera konflikter med konkurrerande värderingar och intressen. Det första är att skjuta frågan på framtiden. Det andra handlar om att överföra problemet till en annan nivå eller gren. Det tredje går ut på att ta frågan från det sammanhang den uppstått och förflytta den till en mer svårgripbar process där den knyts till andra vagt relaterade intressen (ibid). Governance kan med detta perspektiv ses som ett statligt undflyende av ansvar, snarare än ett demokratiseringsverktyg.

Om dialog som konfliktlösare

Hallgren et al. (2018) menar att konflikter är något att räkna med när naturresurser ska förvaltas, eftersom människor har olika värderingar och mål. Med hjälp av väl fungerande kommunikation kan dock meningsmotsättningar komma i dagen på ett konstruktivt sätt, vilket möjliggör ett mer sakligt förhållningssätt till problemen och ökar chansen att gemensamt finna vägar framåt (ibid). Dialog kan alltså enligt Hallgren et al. (2018) vara ett effektivt verktyg för konfliktlösning, under förutsättning att deltagarna följer kodex som gör att de kan vara oense på ett respektfullt sätt.

Dialog bör dock inte ses som en process vars framgång definieras av konsensus. Hallgren et al. (2018) hävdar att många dialogförsök misslyckas, på grund av att initiativtagaren eller samordnaren har medhåll som mål. Detta gör att parternas olika intressen inte kan lyftas och få erkännande, vilket både bidrar till frustration och försämrar kunskapsläget. Fortsatta konflikter behöver inte nödvändigtvis vara av ondo, så länge som de utgår ifrån öppet uttalade och legitima intressen, snarare än ogrundade föreställningar om och misstänkliggörande av den andre (ibid.).

2. Metod och teori

I detta avsnitt presenteras de regionala skogsstrategier jag har valt, samt den metod och de teorier jag använder mig av för att analysera dem.

2.1. Urval

Uppsatsen undersöker tre utvalda skogsstrategier. Tillsammans representerar tre olika tolkningar som regionerna gjort av uppdraget från det nationella skogsprogrammet, samt den skiftande vikt som regionerna lagt vid de olika målen som anges i programmet. I undersökningen granskas Blekinge, Dalarnas, och Västerbottens regionala skogsprogram. Det finns fler skäl till att jag väljer just dessa. De två främsta avvägningarna grundar sig dels på omständigheterna kring strategierna, exempelvis regionernas natur- och samhällsgeografiska förutsättningar, dels på skillnader i strategiernas innehåll, exempelvis vilka frågor som ges mest utrymme i dem. I studien inkluderas bara de strategier som finns i form av färdigställda textdokument⁵.

Jag har valt att inte inkludera handlingsplanerna i min undersökning, främst på grund av att flera av de regioner som har färdigställt sina strategier ännu inte är klara med sina handlingsplaner. Handlingsplanerna är på många sätt kompletterande dokument till och konkretiseringar av strategierna, något som gör att en jämförande analys mellan strategier med respektive utan handlingsplaner hade varit svår för mig att genomföra på ett välavvägt sätt.

Av regionerna är Blekinges, Dalarnas, Gotlands, Jämtlands, Norrbottens, Smålands, Västerbottens och Östergötlands strategier färdiga (förbi remisstadiet). Det är viktigt eftersom strategier som är ute på remiss kan komma att ändras och göra min analys mindre relevant. Jämtlands och Smålands strategier har redan studerats i andra kandidatuppsatser, varför jag väljer bort dem (Karlsson 2019; Rohlin 2019).

⁵ Anledningarna till att jag inte inkluderar hemsides-versionerna är bland annat att de förändras, har ottydlig information om vem som skrivit vad och till stor del bygger på bilder, videos och digitala event.

Frågeställningarna i dem handlade dock inte om naturvärden eller biologisk mångfald, något som gör att min studie kan bidra med ny kunskap. Olika förutsättningar styr regionernas handlingsalternativ och strategiernas utformning. Av de återstående strategierna⁶ har jag därför eftersträvat en så bred representation som möjligt av regionala geografiska och ekonomiska omständigheter. Syftet har varit att få en mer välgrundad uppfattning och analys av tolkningarna av uppdraget från nationella skogsprogrammet, målbilderna som regionerna formulerat i sina strategier.

2.2. Diskurs och diskursanalys

En vanlig tolkning av diskursbegreppet är att diskurser utgörs av texter, tankemönster och föreställningar som skapas, upprätthålls och förändras när människor skriver och talar om saker, ämnen och fenomen (Boréus & Bergström 2018). Diskurser består både av (det vi betraktar som) kunskaper om världen (hur den är beskaffad och vad vi kan veta om den) och om kunnande från och om det sociala samspelet (ibid). För att förstå hur dessa kunskaper upphöjs till ”sanningar” måste man placera dem i de nätverk av relationer och praktiker som binder dem samman (jfr Foucault i Bacchi & Goodwin 2016). Med andra ord inse hur och var de uppstår. Dessa nätverk består av en mängd olika delar såsom platser, ting, statuspositioner och processer (ibid).

Diskursanalys går därför ut på att granska hur betydelser skapas och på vilka grunder (antaganden och föreställningar) de byggs (Boréus & Bergström 2018). Ofta undersöks fenomen diskursanalytiskt för att belysa de maktförhållanden som gör att något beskrivs och tolkas på ett visst sätt, samt hur detta beror på en historia av tidigare händelser och omständigheter snarare än något naturgivet (ibid.). Med ett diskursanalytiskt perspektiv ses språket i sig som (med)skapare av världen och hur vi uppfattar den (Bergström & Ekström 2018). Språket filtrerar alltid våra intryck och hur vi tolkar dem. Det är aldrig neutralt utan präglas av tidigare erfarenheter, händelser och relationer vilka formar vårt sätt att se och uppfatta verkligheten (ibid).

2.3. WPR-ansatsen och vad den går ut på

Jag använder mig av diskursanalys som metod och teoretiskt ramverk, och utgår från Carol Bacchis WPR (What is the problem represented to be?) -konstruktion. Den syftar till att ”kritiskt granska förgivettagna föreställningar” om bland annat

⁶ I Östergötlands skogsnäringsstrategi behandlas inte alls frågan om biologisk mångfald (till skillnad från samtliga övriga strategier) och den blir följaktligen svår att studera med tanke på mitt syfte (Region Östergötland 2018).

politiska problem (Bergström & Ekström 2018: 271). Stort fokus ligger på vem som har inflytande över problemformuleringen. Vilka intressen ses som legitima? Vilka konsekvenser får detta för de som berörs av det framställda problemet? Vilka lösningar föreslås? Vems problem anses inte värda att göra något åt? Bacchi & Goodwin (2016) karaktäriserar WPR-metoden som “en explicit utmaning av det konventionella synsättet att policys tar itu med problem”. De menar att själva formuleringen i sig ”skapar” problem i samband med att den fråga som behandlas framställs som just ett problem som bör lösas, alltså att problemet uppstår i beskrivningen av det (ibid).

Genom att ifrågasätta hur ”problem” beskrivs blir det enligt Bacchi & Goodwin möjligt att utforska vilka underliggande antaganden som gör att problemformuleringarna blir förståeliga, och vilken inverkan som detta får över människors liv (ibid). Målet är *inte* att försöka påvisa vilka syften som ligger bakom att en enskild policy, ett program eller en strategi läggs fram. Ambitionen är inte heller att bedöma om dokumentet eller planen faktiskt uppfyller vad den lovar (ibid). Syftet är i stället att, via lösningsförslagen som framläggs, utforska vilka outtalade problematiseringar som texten och de utpekade ”vägarna framåt” vilar på (ibid).

De ”problem” och ”lösningar” som formuleras behöver inte nödvändigtvis uttryckligt stå utskrivna i texten, snarare är det oftare fallet att de benämns indirekt och att läsaren får tolka vad problemet som texten utgår ifrån egentligen är (ibid). Ett exempel på detta är om ett dokument porträtterar artrikedom i mycket uppskattande ordalag – då kan *bristen på* artrikedom ses som det ”problem” som formuleras och som framläggarna av dokumentet och dess förslag på något sätt vill åtgärda.

Med stöd av WPR-metodens diskursanalytiska frågor närläser jag de tre strategier jag har valt. Syftet med upprepad närläsning är att hitta nyckelord, alltså betydelsebärande termer som länkar samman andra begrepp (Bergström & Ekström 2018). Dyker vissa av orden upp på liknande sätt i de olika strategierna (i samma betydelse och/eller samma kontext)? Vilken roll spelar de i de framförda beskrivningarna och målbilderna? Med begrepp från forskning om skogspolicy, skogsbruk, policy och diskursanalys undersöker jag kopplingar mellan de observerade mönstren och mina frågeställningar. De gör det möjligt att knyta min empiri till teorier som i sin tur är förbundna med tidigare forskning (Teorell & Svensson 2007).

I boken *Policy and analysis* beskriver Bacchi & Goodwin (2016) hur man kan gå till väga när man vill använda WPR-ramverket i praktiken. De frågor som utgör grunden för det lyder som följer:

1. *What's the 'problem' (...) represented to be in a specific policy?*

Syftet med denna fråga blir i min undersökning att ”öppna upp” texten i strategierna. Avsikten är att hitta vilka problem som strategierna formulerar i förhållande till biologisk mångfald.

2. *What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?*

Här granskas strategiernas underförstådda förutsättningar och antaganden som ligger bakom framställningen av de identifierade problemen.

3. *How has this representation of the 'problem' come about?*
4. *What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the 'problem' be thought about differently?*

Vilka alternativa tolkningar, redogörelser och förhållningssätt till biologisk mångfald hade varit möjliga i strategierna? Vad utelämnas i problembeskrivningen?

5. *What effects are produced by this representation of the 'problem'?*
6. *How/where is this representation of the 'problem' produced, disseminated, and defended? How could it be questioned, disrupted, and replaced?*

Med den sista frågan riktas intresset mot var och hur texterna motiverar sina framställningar av biologisk mångfald. Skulle dessa kunna ersättas med alternativa perspektiv och som leder till andra förhållningssätt relaterade till de ”problem” som ska ”lösas”?

Eftersom sökandet efter svar på fråga 3 och 5 skulle kräva att jag gick studerade texter och material som går bortom ramen för min studie och leda mig bort från mitt syfte, exkluderar jag dem från min undersökning.

2.4. Metodreflektion

Då jag främst intresserar mig för texternas innehåll, alltså riktar in mig på *vad* som skrivs snarare än *hur* det skrivs, tjänar diskursanalysens betoning av makt mitt syfte väl, varför jag väljer denna metod för min undersökning (Boréus & Bergström 2018). Bacchis fokus på policydokument, och hur deras innehåll och utformning präglas av vem som har mandat och myndighet att sätta agendan och definiera vad som är relevant och realistiskt, gör att WPR-metoden lämpar sig väl som verktyg för att studera regionala skogsstrategier.

Diskursanalys handlar om tolkning, och påverkas av den jag är och den förförståelse jag har. Mina efterenheter präglar således mitt resultat, och eftersom texter kan läsas på flera olika sätt är min tolkning inte den enda möjliga. Hade jag valt en annan metod eller varit en annan person hade därför mitt resultat sannolikt blivit annorlunda.

Med diskursanalysens socialkonstruktivistiska perspektiv skapas och möjliggörs flera olika "sanningar" och "kunskaper", tolkningar av verkligheten som påverkas av diskursers sätt att rama in världen (Bacchi & Goodwin 2016). En diskursanalys gör därför inte anspråk på "objektivitet" i ordets positivistiska bemärkelse. Som granskare kan jag dock visa min tolknings giltighet och tillförlitlighet genom att hålla mig nära den studerade texten, vara transparent med mitt tillvägagångssätt och belägga mina påståenden med citat från de strategier som jag studerat för att visa vad jag har tolkat (Teorell & Svensson 2007).

3. Resultat och analys

Resultatet, och analysen av det, läggs fram med en tematisk disposition (Jarrick & Josephson 1996). Rubrikerna baseras på de teman som min undersökning har identifierat i strategiernas redogörelse av biologisk mångfald. Detta upplägg har valts för att tydligare kunna visa på strategiernas likheter och skillnader.

Syftet är att med hjälp av Bacchis WPR-metod redogöra för hur de utvalda regionala skogsstrategierna förhåller sig till biologisk mångfald. Genom att kombinera de mer generella och teoretiskt inriktade metodfrågorna med mina egna, mer materialanknutna frågeställningar, kopplar jag samman strategierna med tidigare forskning.

3.1. Den goda mångfalden

Skogen erbjuder unika livsmiljöer för olika växt- och djurarter, rymmer många kulturmiljöer och fornlämningar samt är värdefull för friluftsliv, rekreation och nya besöksnäringskoncept. (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 36)

Den biologiska mångfalden framstår i strategierna som något gott som bidrar med flera positiva värden och nyttor. Detta ligger även i linje med flertalet studier, som pekar på att både forskare och allmänhet över lag tenderar att betrakta och karaktärisera biologisk mångfald som något gott och berikande (Small 2011; Adjei & Agyei 2015; Gunnarsson et al. 2017; Child 2021). Samtliga strategier beskriver att insatser för att främja biologisk mångfald som skapar variation i landskap bidrar till skogar med ökad motståndskraft mot störningar (exempelvis insektsangrepp, extremväder, sjukdomar och torka), förbättrad anpassningsförmåga till förändring och ökad återhämtningsförmåga.

Skogens och den biologiska mångfaldens sociala, kulturella och estetiska värden är också något som alla strategier tar upp. Dessa kvaliteter anses kunna bidra med upplevelser, kunskaper, inkomster, sysselsättning, förbättrad folkhälsa och ökad attraktivitet till regionen. Ett exempel på hur naturvärden ses i positiv dager återfinns i Västerbottens strategi, där ”skog med tillhörande vattenområden” uppges vara de

vanligaste platserna för friluftsliv och biologisk mångfald beskrivs som ”en förutsättning för ekosystemtjänster” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 2, 23).

Dalarna betonar att skogarna utgör ”unika livsmiljöer för olika växt- och djurarter” och att ytterligare skäl att värna natur- och kulturmiljön är att de utgör ”ett unikt kulturlandskap som skapats av tidigare generationers arbete” (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 36). Detta motsägs dock av andra resonemang i strategin, där dessa värden tycks undgängliga om de hotar visionen om en växande bioekonomi (se exempelvis avsnitt 3.5 och 3.6.2) Även Västerbottens strategi lyfter kulturvärdet i biologisk mångfald, med beskrivningar av hur skogslandskapets ekosystem är viktigt för såväl friluftsliv och upplevelser som upprätthållandet av kulturhistoriska traditioner och seder (Länsstyrelsen Västerbotten 2020).

Frågan om huruvida biologisk mångfald ej är viktig att värna ifall den *inte* bidrar till ovanstående nyttor lämnas obesvarad. Likaså vad man bör göra i de fall biologisk mångfald riskerar att *minska* monetära inkomster. Sveriges internationella åtaganden kräver att mer av fler arters livsmiljöer skyddas nämns inte. I enlighet med Bacchi & Goodwin (2016) bidrar dessa ”tystnader”, frågor som ej problematiseras, till att de föreslagna lösningarna framstår som mer självklara eftersom alternativa tanke- och handlingssätt utelämnas.

3.2. Den krävande mångfalden

Bevarande av biologisk mångfald i skogsmiljön kräver att nödvändiga resurser, habitat och naturmiljöer finns tillgängliga för skogslevande arter (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 10).

Biologisk mångfald nämns återkommande tillsammans med ord som ”behöver” och ”har behov”. Mångfalden framstår som krävande, något som inte klarar sig själv utan ständigt behöver skötas och skyddas för att den inte ska försvinna eller missgynnas (Länsstyrelsen Blekinge 2020; Länsstyrelsen Dalarna 2020; Länsstyrelsen Västerbotten 2020). Ingen strategi uppehåller sig vid att den biologiska mångfalden och arterna som utgör den har dessa behov just på grund av det hårt rationaliserade jord- och skogsbruk som på en del håll bedrivits i över ett sekel (se Eide et al. 2020). Det är inte heller någon strategi som ger akt på att många hot kraftigt skulle minska om man upphörde eller kraftigt minskade användningen av kalavverkningar, markberedning samt plantager av förädlade likåldriga och likartade trädslag.

Strategierna framställer således den dominerande trakthyggesmodellen som den huvudsakliga vägen framåt, trots uppmärksammade skador som orsakas av den i form av bland annat kvicksilverläckage och habitatförlust (Kronberg et al. 2016; Angelstam et al. 2020). Skogsvårdslagen har sedan 1993 sagt att produktions- och

miljömål ska väga lika, men av strategierna ges intrycket av att mångfalden i slutändan ändå inte ges samma prioritet som exempelvis förutsägbara skatteintäkter och sysselsättning. Detta är något som Fischer et al. (2020) visat gälla även i det nationella skogsprogrammet. Antagandet att rådande produktionsmodell är det som bäst tillgodoser regionens intressen bygger alltså på outtalade antaganden och premisser om vad som är viktigt och möjligt. Bacchi & Goodwin (2016) menar att sådana verklighetsuppfattningar möjliggörs på grund av ”oöverlagda tankesätt”, alltså att giltigheten i alternativa framställningar aldrig övervägs.

Vad den biologiska mångfalden behöver är strategierna eniga om: mer och fler sorters död ved, lövrik skog, gammal skog av alla typer, sammanhängande skogsområden med långvarig kontinuitet och skogsbestånd med varierande struktur och trädslag. Alternativa brukningsmetoder, såsom hyggesfritt skogsbruk, ses i alla studerade strategier som något som behöver utvecklas och tillämpas i högre utsträckning om ambitionerna för rikare miljö och högre grad av mångsidigt skogsnyttjande ska kunna nås. Som exempel skriver Dalarna att hyggesfritt skogsbruk bör införas i större omfattning för att främja äldre och kontinuerliga skogar. Motivet är främst att detta är den typ av skogar som människor föredrar att vistas i för friluftsliv och rekreation, men också att de minskar risken för ras och skred (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 35).

Trots många skrivningar om möjligheter ger strategierna få konkreta exempel på hur trakthyggesbruket kan arbeta tillsammans med andra näringar och intressen. Västerbottens strategi beskriver dock hur vissa skötselåtgärder på vissa sätt kan vara till nytta för fler aktörer än skogsägaren. Exemplet som ges gäller rennäringsområdet, där regionen lyfter fram hur röjning och gallring av täta planterade skogar både kan förbättra trädens tillväxt och förbättra situationen för en del lavar. Ståndortsanpassning, vanligtvis innebärande mer tall och löv, är till gagn för såväl produktion som hotade arter. Liknande resonemang finns i Blekinges och Dalarnas strategier.

3.2.1. Det stora kunskapsbehovet

Spridning av kunskap – samt användandet av denna - framställs återkommande i samtliga strategier som en av de viktigaste åtgärderna och lösningarna på ett flertal av regionernas skogliga problem. I Dalarnas strategi står det att kunskapen om hur klimatförändringarna påverkar regionens biologiska mångfald behöver utökas och spridas för att allmänhet och tjänstepersoner ska få en mer utbredd förståelse för de insatser som krävs för mångfaldens bevarande (Länsstyrelsen Dalarna 2020). Strategierna för Västerbotten och Blekinge gör gällande att såväl ägare som brukare av skogen behöver bli mer kunniga och engagerade, och bygga sin skötsel på både beprövad erfarenhet och kunskap från ny forskning (Länsstyrelsen Blekinge 2020;

Länsstyrelsen Västerbotten 2020). Blekinges strategi understryker att mer kunskapsspridning krävs, såväl om hållbart och mångsidigt brukande som effektivt och verkningsfullt bevarande. Den påpekar att bättre kunskaper är nödvändigt för att principen om ”frihet under ansvar” ska fungera och bidra till att målen för biologisk mångfald och naturvärden uppnås. Kompetensutveckling och utbildning av aktörer inom skogsbruket efterfrågas också i både Dalarnas och Västerbottens strategier, som menar att fler behöver lära sig mer om skogens olika värden. Traditionella och nya skötselmetoder samt arbetsätt som minskar körskador – särskilt i hänsynskrävande områden som vid vattendrag och vissa biotoper – efterfrågas.

Även *inhämtningen* av data om natur och miljö behöver öka. I Västerbotten nämns behovet av mer inventeringar och data om miljöns tillstånd. Detta är nödvändigt för att få ett kunskapsunderlag som möjliggör uppfyllandet av målen inom skogsprogrammets huvudinriktningar. I Dalarna efterlyses utredningar om hur väl de marker som avsätts i naturvårdande syfte verkligen tillgodoser de behov som finns. Mer kunskap behövs om i vilken mån de åtgärder som sätts in för att gynna biologisk mångfald verkligen gör det man hoppas. Hur insatserna ska mätas och följas upp är också viktigt att få mer evidensbaserade underlag om. Utöver detta önskas bättre ståndortsanpassning av olika trädslag, ökad röjning och gallring (både för att gynna trädutväxt och vissa ljuskrävande arter) och bättre implementering av skogsnäringens målbilder för god miljöhänsyn.

Värdet av egna upplevelser för bättre vetande tas upp i både Blekinges och Västerbottens strategier. Regionerna hyser förhoppningar om att vistelser i naturen ska ge fler tätortsboende människor större kunskap om den biologiska mångfalden samt förståelse för skogsbruk och dess värden (Länsstyrelsen Blekinge 2020; Länsstyrelsen Västerbotten 2020). För att öka allmänhetens engagemang vill Västerbotten satsa på medborgarforskning, där enskilda deltar i kunskapsinsamling genom att rapportering av artobservationer och bidrar med kännedom om kulturmiljöer.

Strategiernas innehåll pekar dock på att de som står bakom texterna inte är ute efter vilken förståelse som helst. I stället efterfrågas en specifik acceptans för och uppskattande av rådande skogsmodell och tillhörande praktiker. Genom denna framställning, där allmänhetens okunskap målas upp som det som behöver åtgärdas – snarare än verksamheterna i sig – *gör* strategierna allmänhetens okunskap till ett problem. Med Bacchis & Goodwins (2016) ramverk kan man säga att problembeskrivningen i sig här *skapar problemet*. Lösningförslagen som läggs fram är därför inte att betrakta som ”objektiva” facit. Snarare bör de ses som direkt sprungna ur en specifik redogörelse som bygger på vissa särskilda utgångspunkter.

Frånsett insamlandet av data samt deltagande i internationella sammanhang ges även i detta fall få förslag i strategierna på hur denna kunskapsinhämtning och kunskaps-spridning ska gå till. Information om vad man ska göra om exempelvis skogs-ägare och avverkningsansvariga fortsätter att vara bristfälliga rörande natur- och miljöhänsyn är också knapphändig.

3.3. Den konfliktfyllda mångfalden

I en framväxande bioekonomi med ökande behov av förnybar skoglig råvara riskerar konkurrensen att öka och konflikterna att skärpas.
(Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 8)

Vid läsning av strategierna växer en konfliktfylld bild av skogen fram. Olika aktörers skilda intressen och värderingar tycks utgöra ett svårlöst hinder i ett flertal frågor med koppling till skogen. Dalarnas strategi redogör för främjad biologisk mångfald och naturvärden som något konfliktfyllt som kräver långsiktigt planerande, samverkan och dialog för att kunna uppnås (Länsstyrelsen Dalarna 2020). Västerbotten beskriver hur skogsnäringen ser mångfaldens behov av ökat arealskydd som ett hot som står i konflikt med deras ambitioner om ökad virkesproduktion (Länsstyrelsen Västerbotten 2020). Blekinge vittnar om behovet av konflikthantering när olika människor och perspektiv möte (Länsstyrelsen Blekinge 2020).

Ett flertal tillväxtfrämjande åtgärder, exempelvis gödsling och markberedning, påverkar den biologiska mångfalden negativt (Johansson et al. 2013; 2016). Detta bidrar till konflikter mellan olika gruppers intressen, där ett typexempel återfinns i konflikten mellan samernas behov av tillgång till marklavar för sina renars bete och skogsnäringens avverkning av de äldre skogar som lavarna växer i (Länsstyrelsen Dalarna 2020; Länsstyrelsen Västerbotten 2020). Bristande förståelse pekas i samtliga strategier ut som en orsak till konflikterna, något man hoppas att bland annat mer utbildning och kunskaphöjande insatser ska kunna råda bot på.

Gemensamt för strategierna är att de vilar på antagandet att maximerad trädproduktion och tillväxt är liktydigt med klimatnytta. Det är särskilt tydligt i Dalarnas strategi (Länsstyrelsen Dalarna 2020). Den argumentationen ökar risken för att skydd av skog och biologisk mångfald ses som ett hinder i kampen mot den globala uppvärmningen och leda till att klyftan mellan lösningar för miljö- respektive klimatfrågor vidgas (Asselt 2011; Naumov et al. 2018; Angelstam et al. 2020).

Ingen av strategierna tar upp huruvida andra former av och normer för skoglig användning och lagstiftning bättre skulle kunna bidra till regionala, nationella och internationella målsättningar än trakthyggesmodeller. Bacchi & Goodwin (2016)

beskriver de hur ”tystnader”, alltså vad strategier *inte* tar upp, bidrar till att legitimera det lösningsförslag som läggs fram. Avsaknaden av ifrågasättande av status quo cementerar skogsindustrins dominerande position och bidrar på så sätt till att stärka den förhärskande skogsbruksmodellen och berättiga dess premisser. Dessa utgångspunkter genomsyrar skogslagstiftningen och skogsförvaltningen i Sverige över lag (Johansson 2016; Johansson et al. 2018). Vad som egentligen väger tyngst när allt ställs på sin spets är en fråga som ingen av strategierna tycks vilja befatta sig med (jfr Hertting 2014).

3.3.1. Samverkan och dialog

Samtliga studerade strategier lyfter behovet av mer samordning, samarbete och samtal, såväl mellan olika intressegrupper och skogliga aktörer som inom statliga och kommunala sektorer. Västerbotten nämner nationella och regionala strategier och målbilder som ett konkret fall i behov av branschöverskridande insatser för kunskapsspridning rörande olika skogliga verksamheter (Länsstyrelsen Västerbotten 2020). Dalarna påtalar nödvändigheten av ökad samverkan kring processer och plattformar med skogsfokus (Länsstyrelsen Dalarna 2020). Blekinge framhäver skapandet av ett skogs nätverk (inom ramen för det Biosfärområde⁷ där regionen ingår) som ett positivt exempel på den aktörssamverkan man vill se mer av för att ”skapa högre ekonomiska, biologiska och sociala värden i det hållbara ekosystemet” (Länsstyrelsen Blekinge 2020: 20).

Vilken typ av samverkan som man ser framför sig och vilka faktiska mätbara eller märkbara resultat ute i landskapet den ska leda till definieras dock inte. Denna sorts knapphet om detaljer och tydlighet är något som kan leda till osäkerhet kring vilka konsekvenser implementeringen av strategin kommer att få (jfr Hertting 2014).

I strategierna framstår behovet av dialog för att lösa de konflikter som förhindrar framsteg och utveckling som avgörande. Dalarna beskriver exempelvis dialog som väsentligt för att nå miljömålet om *Levande skogar*, Blekinge framställer dialogen som nödvändig för den samverkan som krävs för regionens framtida skogliga mångbruk och Västerbotten lyfter dialogens roll i framtagandet till underlaget av strategin (Länsstyrelsen Blekinge 2020; Länsstyrelsen Dalarna 2020; Länsstyrelsen Västerbotten 2020).

Samtidigt frågar sig Västerbottens strategi hur skogsbruket ”ska kunna intensifieras utan att det påverkar andra skogliga verksamheter och värden, dvs. mångbruket av och i våra skogar, på ett negativt sätt” och beskriver hur många renskötare upplever

⁷ Från Naturvårdsverket: ”Biosfärområden är en del av Unescos vetenskapliga program Man and the Biosphere (MAB). [...] områdena ska vara modeller för att genomföra FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030” (Naturvårdsverket 2021).

rådande situation som ohållbar, bland annat med anledning av skogsbrukets ”negativa påverkan på marklavar, hänglavar och flyttleder” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 28). Vad man ska göra om det visar sig att frågan inte kan lösas, står dock inte i denna strategi. Liknande frånvaro lyser i Dalarna och Blekinge vad gäller prioriteringar av olika intressen när hårt sätts mot hårt.

Att konflikterna till stor del beror på olika värderingar och synsätt hanteras på olika sätt i strategierna. Gemensamt för regionerna är dock att de tycks hysa en övertygelse om att intressen som står i direkt motsättning till varandra kan lösas med kompromissande samtal. Åsikten verkar vara att det egentligen inte finns några schismer som inte går att överbrygga. Om bara de vitt skilda aktörer som verkar i och engagerar sig för skogen skulle samverka mer skulle de få ökad förståelse för varandra och allt som egentligen förenar dem.

3.4. Den välgörande variationen

I samtliga strategier beskrivs biologisk mångfald och friska ekosystem som beroende av mer variation (se rubrik 3.2). Trots detta framställer strategierna det dominerande trakthyggesbruket, som huvudsakligen ger upphov till homogena miljöer med brist på variation, som den huvudsakliga vägen framåt (a.a.).

Strategierna anger många skäl att öka arbetet för biologisk mångfald. Läget för många skogslevande arter är kritiskt. Detta beror framför allt på ett drygt halvsekel eller mer av storskaligt trakthyggesbruk som lämnat få skogar opåverkade av kalhuggning (Eide et al. 2020). Många områden behöver restaureras och värnas för att säkra viktiga ekosystemtjänster såsom vattenrening och livskraftiga populationer av fiskar och andra vattenlevande arter. Det är inte bara avgörande i mindre områden utan också med beaktande av hela landskapet (Länsstyrelsen Dalarna).

3.4.1. Grön infrastruktur

”Grön infrastruktur” är ett begrepp och en metod som både Blekinges och Dalarnas strategier sätter stort hopp till när det gäller bevarandet av biologisk mångfald och att säkra framtider för hotade arter (Länsstyrelsen Blekinge 2020; Länsstyrelsen Dalarna 2020). Med grön infrastruktur avses ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer som hänger samman på ett sätt som gör att arter kan föröka, förflytta och sprida sig och som brukas eller sköts på ett sätt som främjar biologisk mångfald (Angelstam et al. 2020). Med hjälp av insatser för grön infrastruktur vill man med Dalarnas ord ”lyfta ekosystemens funktionalitet, fokusera på kvalitet, sammanhang och avstånd i landskapet [...]” (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 9).

Grön infrastruktur förs i Dalarnas strategi fram som det främsta verktyget för regionen att uppnå sina natur- och miljörelaterade målsättningar. Genom arbetet med detta hoppas man även kunna stärka viktiga ekosystemtjänster så att kapaciteten för återhämtning efter störningar blir starkare.

Hur detta viktiga arbete i praktiken ska gå till utelämnas dock i både Dalarnas och Blekinges strategier, och den sistnämnda saknar definitioner av vad som menas med grön infrastruktur och biologisk mångfald. Även Västerbotten har tagit fram en handlingsplan för arbetet med grön infrastruktur, men denna nämns endast i en fotnot i den regionala skogsstrategin (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 7). Gemensamt för strategierna är bristen på konkretiseringar av vad man vill uppnå och mätbara indikatorer för detta arbete ska följas upp och utvärderas. Underskott av det slaget ökar risken för att målsättningarna inte uppnås, exempelvis på grund av förseningar och nedprioriteringar till förmån för mer tydligt formulerade policy-punkter (Sabatier, P. & Mazmanian, D. 1979).

3.5. Den lönsamma mångfalden – nygammalt mångbruk

Ett mångbruk och en stärkt besöksnäring bidrar till samhällliga nyttor och ökade förutsättningar för en levande landsbygd. [...] En skog med många mål är en skog med variation. Det i sin tur ger goda förutsättningar för höga naturvärden och höga upplevelsevärden utöver att det ger en riskspridning för skogsföretagaren (Länsstyrelsen Blekinge 2020: 13).

Gemensamt för de tre studerade strategierna är en inställning om att man borde försöka tjäna så mycket pengar som möjligt på biologisk mångfald, exempelvis via besöks- och upplevelsenäringarna. Strategierna anammar således tankesätten bakom de koncept som brukar benämnas ES (Ecosystem Services) och PES (Payment for Ecosystem Services), modeller som försöker skatta det monetära och samhällliga värdet av ekologiska processer (Pechanec et al. 2017). Tanken är att med hjälp av dessa uträkningar motivera skydd och främjande av friska ekosystem, biologisk mångfald och värdefulla naturområden.

Strategierna delar synen på biologisk mångfald som ett viktigt värde, men det tycks lägre prioriterat än andra samhällsintressen, exempelvis sysselsättning och monetära intäkter. Exempelvis Västerbottens strategi tar för givet att skogsindustrin fortsatt ska vara en viktig del av länets ekonomi och behöver värnas i sin nuvarande form för regionens bästa. Detta antagande kan ses som ett exempel på det som

Bacchi & Goodwin (2016) pekar på i WPR-frågorna, nämligen hur outtalade premisser minskar handlingsutrymmet (det spann av alternativa lösningar som framstår som gångbara) och möjligheterna till nytänkande och förändringsbenägenhet.

Huruvida det är rimligt att endast se värdet av de kollektiva nyttigheter som går att sätta ett pris på diskuteras inte. Fokuseringen på produktivitetsökning medför att skadorna från trakthyggesbruket till stor utsträckning förbigås. Det starka sammankopplandet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster gör att det blir svårt att förhålla sig till värdet av biologisk mångfald utan att se den ur ett kortsiktigt nyttoperspektiv. Detta bidrar till att befästa diskurser som främst skattar ekosystemens betydelse efter deras uträknade förmåga att producera varor och tjänster till gagn för människan (Turnhout et al. 2013; Admiraal et al. 2017).

I strategierna sätts stort hopp till ökat mångbruk. Det ses som en avgörande del av lösningen på en svår ekvation, där biologisk mångfald och naturvärden ska värnas samtidigt som bioekonomin växer. Blekinges strategi fokuserar mest på mångbruket och dess möjligheter att bidra till såväl ökad resiliens, rikare flora och fauna som intäkter, arbetstillfällen och hälsa (Länsstyrelsen Blekinge 2020). Värdet av biologisk mångfald kopplas samman med upplevelsevärden och ökad motståndskraft mot skador i form av skadeinsekter, stormar, torka etcetera. Det antas även medföra högre produktivitet, riskspridning för företagaren/skogsägaren och en mer levande landsbygd.

Att bevarandet och gynnandet biologisk mångfald är något positivt som man tjäna pengar på och skapa sysselsättning av är alltså något som betonas. Vikten av biologisk mångfald understryks av formuleringar som karaktäriserar artrikedom och andra naturvärden som en avgörande grund för både besöks- och skogsnäringarnas framtida utveckling. Detta är ett av huvudargumenten som lyfts fram för varför biologisk mångfald är bra och viktigt i Blekinge, och målet är att skapa skogar som är ”långsiktigt lönsamma, har höga naturvärden och är trivsamma att vistas i” (Länsstyrelsen Blekinge 2020: 6).

Västerbottens strategi tar avstamp i arbetstillfällen, sysselsättning och ekonomi. Regionen menar att skogen än idag är en betydelsefull ”källa till överlevnad” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 2). Vidare lyfts skogens betydelse för turistnäringen och upplevelsesektorn, åter med ett fokus på arbete och sysselsättning. Strategin beskriver biologisk mångfald som något vars ekonomiska värde är ”det samlade värdet av samtliga ekosystemtjänster”, och som, tillsammans med ekosystemtjänster, kan ses som ”jordens naturkapital” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 25). I Dalarnas strategi beskrivs främjandet av biologisk mångfald genom skapandet av

gynnsam variation i landskap och habitat som en ”försäkring” mot ”klimatförändringarnas negativa följder” och ”andra oförutsedda störningar” (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 11).

Strategierna ger intrycket att regionerna ser det som mycket viktigt att poängtera de strategiska och ekonomiska skäl som finns för den enskilde skogsägaren att värna biologisk mångfald. Sammantaget förstärker det bilden av att de som är ansvariga för strategierna inte tror att estetiska, etiska och kulturella värden är skäl nog - eller att den enskilde skogsägaren inte skulle anse det. Med motiveringar baserade på ekosystemtjänster förstärker strategierna diskurser som sätter ekonomin som högsta värde, vilket i enlighet med Bacchi & Goodwin (2016) visar på hur strategierna aktivt formar verkligheten i stället för att bara återge den.

Denna typ av motiveringar kategoriseras av Loreau (2014) som en typ av utilitaristiska argument, när artmångfalden formuleras i termer av medel för andra nyttor, snarare än mål i sig. Formuleringarna kan även ses som ett uttryck för myndigheternas förändrade hållning till styrning och maktutövning. Länsstyrelser, regioner och liknande myndigheter tar en uppmuntrande snarare än uppfodrande roll och försöker få de berörda intressenterna att frivilligt ta mer initiativ och ansvar (Johansson et al. 2020). I Västerbottens strategi framhävs möjligheter till ”synergier” mellan olika näringar och åtgärder och Dalarnas strategi sätts hoppet till ”innovationer och nya sätt att förstå skogens värden som också kan kommersialiseras” (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 44; Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 6).

3.5.1. Olika förutsättningar

Olikartad ägarstruktur och skogstyp bidrar till regionernas skilda förutsättningar. Något som förstärks av skillnader i demografi, infrastruktur och andra viktiga faktorer som påverkar vilka möjligheter som finns i frågor om skogsskydd, ekoturism, landskapsplanering och grön infrastruktur.

Ett exempel på detta är hur strategierna förhåller sig till vilken skog som ska brukas, och hur. Strategin för Blekinge inleder med att klargöra att de åtgärdsförslag och mål som den tar upp huvudsakligen behandlar produktionsskog. Samtidigt spelar naturskogarna en viktig roll för många frågor i strategin, exempelvis det landskapsbetonande arbetssättet med grön infrastruktur (Länsstyrelsen Blekinge 2020). Detta är inte fallet i Västerbottens och Dalarnas strategier, där även formellt skyddade områden och impediment inkluderas jämsides med de frivilliga avsättningar (Länsstyrelsen Dalarna 2020; Länsstyrelsen Västerbotten 2020). Detta trots att endast det sistnämnda är relevant för det konventionella brukandet (avverkning) av produktionskog. Skillnaderna i hur regionerna ser på skog och skogsmark som inte formellt hör till produktionskogen får konsekvenser för den biologiska mångfalden,

eftersom merparten av våra hotade arter lever i skogar som inte utsatts för trakthyggesbruk eller annan storskalig avverkning (Angelstam et al. 2018, 2020; Naumov et al. 2018; Svensson et al. 2019).

I de sydliga regionerna är ägandet ofta uppdelat på mindre fastigheter, och en stor del av skogen ägs av enskilda (Christiansen 2018). I norr tillhör en betydligt högre av skogsmarken statliga och privata bolag, stora skogsfastigheter är vanligare, och hyggena ofta avsevärt större än i syd (Berg 2010; Christiansen 2018). Jämfört med de sydliga regionerna och länen är en större andel av den skog som avverkas i de nordliga motsvarigheterna av naturskogskaraktär, dvs. har aldrig tidigare kalavverkats eller varit utsatta för större dimensionsavverkningar (Jonsson et al. 2019; Svensson et al. 2020).

Ett exempel på hur dessa olika förutsättningar påverkar strategierna återfinns i Dalarnas strategi. Regionen beskriver omarrondering (d.v.s. att med Lantmäteriets hjälp rita om fastighetsgränser så att skog- och markenheter blir lättare att bruka) som en viktig åtgärd. Det hävdas både förenkla mer ”rationellt” (storskaligt) skogsbruk, och kunna bidra till gynnsammare förhållanden för biologiska mångfald. Argumentet grundas på att det inför omarronderingar utförs inventeringar av kultur- miljö- och naturvärden, vilket gör att nyckelbiotoper kan registreras och eventuella biotopskydd och naturreservat skapas (Länsstyrelsen Dalarna 2020).

Denna problembild, där den splittrade ägarstrukturen målas upp som ett stort hinder för nödvändig utveckling, delas inte av de någon av de andra regionerna. Tvärtom beskrivs samma fenomen i positiva ordalag i exempelvis Gotlands strategi, där man framhäver hur de många skogsfastigheterna har lett till ett skiftande bruk till gagn för ett variationsrikt skogslandskap (Löwhagen Lundberg 2020).

Blekinges gynnsamma förutsättningar för ökat mångbruk är ytterligare en faktor som gör att regionens strategi sticker ut i jämförelse med Dalarna och Västerbotten. Strategin för Blekinge framhåller i högre utsträckning vikten av biologisk mångfald och naturvärde, inte bara för att myndigheterna är förpliktigade att jobba för vissa mål på dessa områden, utan också för dess betydelse för inkomster från den växande och alltmer inkomstbringande besöks- och upplevelsenäringen (Länsstyrelsen Blekinge 2020). En rik flora och fauna ger större möjligheter till uppskattade aktiviteter som rovdjursspårning, jakt, växtvandringar och dylikt, vilket är bra för både sysselsättning och folkhälsa.

De nordligare strategierna lyfter också det positiva med ekosystemtjänster som möjliggör bär- och svampplockning, jakt och rennäring, förbättrad folkhälsa med mera (Länsstyrelsen Dalarna 2020; Länsstyrelsen Västerbotten 2020). Strategierna nämner att dessa uppskattade aktiviteter är svåra att förena med hårt brukande men

ser inte detta som tillräckligt starka anledningar för att överväga alternativ till gynnandet av trakthyggesbruket. På så sätt återskapas ”sanningen” om att trakthyggesbruk i slutändan trots allt är det mest lönsamma för regionen. Det gör att hindren för trakthyggesbruket – i det här fallet biologisk mångfald - med Bacchis & Goodwins (2016) terminologi blir ”problemen” som ”behöver åtgärdas”.

En olikhet som är gemensam för strategierna är att redogörelser för utgångspunkter på områden som till exempel jobb, trädutväxt och turism är mer utförligt skrivna än planerna för arbetet med biologisk mångfald. Ett exempel på detaljrikedomen för andra målsättningar (i detta fall klimatnytta) återfinns i Dalarnas strategi. Här återfinns ett flertal tabeller över virkestillväxt, beräknat koldioxidupptag, mängd kubikmeter råvara som går till olika industrier, skogsägande med mera, men endast en tabell över formellt skyddade områden och (bortsett från vissa lavar i relation till deras betydelse för rennäringen) ingen redogörelse för regionens skyddsvärda flora och fauna (Länsstyrelsen Dalarna 2020).

3.6. Den hotade mångfalden

Den regionala uppföljningen 2019 av miljömålet Levande skogar konstaterar att skogar med höga naturvärden avverkas, att skogslandskapet fragmenteras och att situationen för många skogslevande arter fortfarande är kritisk. Behovet av naturvårdande skötsel är stort, men utförandetakten är låg (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 6)

3.6.1. Sårbar och skyddsbehövande

Att den biologiska mångfalden är hotad framkommer i samtliga strategier. Praktiker såsom markberedning, kalavverkning och täta trädplantager pekas i Västerbottens strategi ut som ett av de främsta hoten mot den biologiska mångfalden (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 9). Blekinge lyfter friluftslivets slitage på naturen som ett hot mot vissa naturvärden och Dalarna ser ett behov av att öka andelen formellt skyddade områden om miljömålen ska kunna nås (Länsstyrelsen Blekinge 2020: 13; Länsstyrelsen Dalarna 2020: 37–38).

Alla strategier betraktar klimatförändringarna som ett hot mot den biologiska mångfalden och livskraftiga skogar. Försurningens skadliga påverkan lyfts av Blekinge, och Dalarna påtalar behovet av att restaurera värdefulla miljöer såsom äldre lövrik skog för de hotade arternas skull (Länsstyrelsen Blekinge 2020: 8, 10; Länsstyrelsen Dalarna 2020: 10–11). Västerbotten uppmärksammar faran för den biologiska mångfalden som kommer av det industriella brukandets fragmentering av skogslandskapet samt avverkning av värdekärnor (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 6).

Både i Dalarnas och Västerbottens strategier anges de nationella miljömålen – framför allt ”Ett rikt växt- och djurliv”, ”Levande skogar” och ”En storslagen fjällmiljö” - som skäl till att arbeta med bevarandet och främjandet av skogens biologiska mångfald och naturvärden. Skyddet av dessa kvaliteter ses av den orsaken som en nationell angelägenhet (Länsstyrelsen Dalarna 2020; Länsstyrelsen Västerbotten 2020). I Blekinges strategi omtalas miljömålen endast i ett citat från nationella skogsprogrammet (Länsstyrelsen Blekinge 2020: 7).

3.6.2. Mångfaldens fiender

Klimatförändringarna identifieras i samtliga strategier som ett hot och en fara för livskraftiga skogar, funktionella ekosystem och den biologiska mångfalden. Vad som följer i den globala uppvärmningens spår i form av mer extrema och instabila väderfenomen såsom torka, stormar och blötare vintrar ses över lag som något negativt och missgynnande. Strategierna för Blekinge respektive Dalarna berättar dock inte på vilket sätt nämnda förändringar kan påverka djur- och växtliv. Västerbotten förklarar emellertid hur instabila vintrar med snabba väderomslag riskerar att medföra tilltagande angrepp av mögel och svamp på markvegetationen, samt att en upphettad atmosfär även ökar risken för att skogs- och vattenlandskapet ”hamnar i en klimatstress vilket bl.a. kan påverka arter direkt genom habitatförlust.” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 27). Blekinges strategi beskriver svavelnedfallet samt till viss del försurningen av mark och vatten som ett hot mot skogarnas tillväxt, flora och fauna. Vidare konstateras att återhämtningen från dessa fenomen skadliga effekter går långsamt, men inget sägs om några åtgärder vidtas för att snabba på detta förlopp (Länsstyrelsen Blekinge 2020).

Betande klövvilt identifieras i strategierna för både Blekinge och Dalarna som ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. Detta eftersom viltbetningen av framför allt säl, rönn och asp i vissa delar av regionerna leder till att värdefulla lövträd – som redan är en bristvara – blir än färre i landskapet. Mest negativt med detta är att många hotade arter som är knutna till denna sorts träd får ännu sämre chanser att överleva. Tallen utsätts också bitvis för ett så hårt betestryck att skogsägare på traditionella tall-marker planterar gran i stället. Kombinationen av dessa trender medför på sikt allvarliga konsekvenser för den biologiska mångfalden och påverkar även produktionen av virke negativt (Länsstyrelsen Blekinge 2020; Länsstyrelsen Dalarna 2020).

Hot från försurning, svavelnedfall och klimatförändringar framställs i strategierna för Blekinge och Dalarna⁸ närmast som något ofrånkomligt, orsakat av naturen,

⁸ Dalarnas strategi har dock en fotnot på om att vissa hänvisade utsläppsscenarior utgår från att betydligt mer aktiva åtgärder sätts in, bland annat ambitiös klimatpolitik, världsbefolkning på under 9 miljarder människor, lägre energiförbrukning och förändrade konsumtionsmönster.

vilket man endast kan anpassa sig till (Länsstyrelsen Blekinge 2020; Länsstyrelsen Dalarna 2020). Människans ansvar för denna utveckling lämnas nästintill helt osagd. Det gör att ett reaktivt förhållningssätt framstår som det enda alternativet till den situation som redogjorda företeelser har gett upphov. Med Bacchis & Goodwins (2016) diskursanalytiska verktyg åskådliggörs hur. uttalande antaganden som dessa bidrar till att fokus flyttas bort från de handlingar som är grunden till att problemen uppstått. Det medför att lösningarna här riktas in sig på konsekvenserna av artförlusterna, snarare än upphovet till den.

Artdatabankens konstaterande att rådande jord- och skogsbruk är de största hoten mot den biologiska mångfalden tonas alltså ned. Så även enigheten hos världssamfundets forskarsamhälle vad gäller bedömningen att rådande art- och klimatkris framför allt är orsakad av förändrad markanvändning, främst i form av intensifierat jord- och skogsbruk, i kombination med konsumtion av fossila bränslen (Gries et al. 2019). I Västerbottens strategi görs dock mänsklighetens ansvar tydligt, inte minst med meningen ”En växande befolkning med ökade anspråk på ekonomisk tillväxt och välstånd konsumerar mer, vilket hittills har inneburit att jordens naturkapital (biologisk mångfald och ekosystemtjänster) har minskat och koldioxidhalten i atmosfären har ökat.” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 25).

3.7. Utlandet – fara och marknadsmöjlighet

Konsekvensen av samröre med andra länder och deras handlingars påverkan på den svenska skogsnäringen beskrivs både i positiva och negativa termer. Blekinges strategi identifierar den globala handeln som ett hot mot den biologiska mångfalden, eftersom den ökar risken för spridning av skadegörare (Länsstyrelsen Blekinge 2020). I Västerbottens står det att konsumtionen av ”en växande [världs]befolkning med ökande anspråk på ekonomisk tillväxt och välstånd” är en grundorsak till många miljöproblem, inte minst de som är kopplade till missgynnad biologisk mångfald och skadade ekosystem (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 25).

Omvärlden betraktas dock inte enbart som en belastning. I Västerbottens strategi tas skogsbrukets nationsöverskridande intresse upp, specifikt med fokus på skogens roll för bioekonomin. Regionen vill få till stånd mer samarbeten med de övriga norrlandsregionerna och öka samverkan med Finland, vars skogsbruk liknar det som bedrivs i Västerbotten. Detta för att sprida sina kunskaper och erfarenheter till utländska motparter, inte minst i EU. Syftet är att skapa ökad förståelse och acceptans för de nordliga regionernas skogsbruk - men också för att lyfta skogens roll och möjligheter för bidragande till hållbarhetsmålen i Agenda 2030 (Länsstyrelsen Västerbotten 2020).

För att öka hållbarheten gällande brukande och bevarande i skogen behöver skogligt verksamma i Västerbotten också tillägna sig mer kunskap från andra länder med liknande skogliga förutsättningar. Då den dominerande bruksmodellen i norrlandsregionerna och Finland är storskaligt trakthyggesbruk, riskerar dessa ”kunskapsutbyten” att få negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden. Detta eftersom få hotade arter klarar av så kraftiga förändringar i livsmiljön som kalavverkning, markberedning och plantering av homogena trädplantor innebär (se exempelvis Eyvindson et al. 2018).

Utlandet ses också som en tillgång då andra länders konsumenter kan efterfråga svenskproducerad råvara och den svenska skogens roll kan uppmärksammas på internationella arenor i arbetet för att nå hållbarhetsmål i Agenda 2030. För att värna dessa möjligheter menar Västerbotten att Sverige måste slå vakt om nationella självbestämmandet över skogsfrågor inom EU-samarbetet. Västerbotten bör ha en mer aktiv roll i internationella samarbeten. Strategin beskriver en förhoppning om att Västerbotten i framtiden ska ses som ett ”modellområde för en framväxande bioekonomi” som har ”en tydlig röst i världen om skogens roll för en ekonomisk, ekologisk och social hållbar utveckling” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 13).

Dalarna skriver att “Skogen och skogsnäringen kan bidra till måluppfyllnad för de flesta av de globala hållbarhetsmålen. Samtidigt finns intressekonflikter mellan några av målen och de ambitioner Sverige har för ökad skogsproduktion.” (Länsstyrelsen Dalarna 2020: 50–51). Texten fortsätter med skrivningen ”De 17 globala målen står ibland i konflikt med de ambitioner som ryms i ett skogsbruk med tillväxt och ökat uttag. Skogsprodukter från ett skogsbruk som inte bedöms hållbart kan ratas” (ibid). Hinder i form av omvärldens potentiellt negativa uppfattningar behöver alltså övervinnas genom mer kommunikation om näringens hållbarhetsarbete.

Utöver detta sägs inget om hur dessa konflikter kan eller bör hanteras (jfr Matland 1995). Västerbottens strategi beskriver den övergripande målsättningen som en framtid där en fortsatt ekonomisk tillväxt ”frikopplas från aktiviteter och råvaror som leder till förstörda ekosystem, minskad biologisk mångfald och eskalerande klimatförändringar” (Länsstyrelsen Västerbotten 2020: 25). På grund av bristande förslag på *hur* mänskligheten, eller för den delen regionen, kan gå till väga för att nå dit, framstår detta dock mest som en gäckande utopi.

4. Diskussion

Diskussionen inleds med en kort av undersökningens viktigaste resultat. Därefter följer av ett avsnitt vari uppsatsens frågeställningar besvaras. Här för jag samman mina resultat och gör en mer övergripande analys av hur strategierna förhåller sig till biologisk mångfald i den brukade skogen. Avslutningsvis kommenteras de regionala skogsstrategiernas motstridiga målsättningar, med en reflektion om huruvida det går att finna en framkomlig väg där både intressen gällande skogens brukande och dess bevarande tillgodoses.

Uppsatsens frågeställningar:

- Hur beskrivs betydelsen av biologisk mångfald i de regionala skogsstrategierna?
- Vilka målsättningar för biologisk mångfald anges i skogsstrategierna?
- Hur samspelar målen för biologisk mångfald med strategiernas målsättning om en växande bioekonomi? Finns det målkonflikter mellan tillväxt och mångfald?

4.1. Strategiernas beskrivning av biologisk mångfald

I de undersökta regionala skogsstrategierna framställs bristen på nödvändiga strukturer (blockrik terräng, inslag av vatten och dylikt) som orsaken till biodiversitetsförlust. Lövrika skogar, död ved, gamla träd, sammanhängande kontinuerliga och olikåldriga bestånd saknas i stor utsträckning i landskapet. Högt betestryck från klövvilt på tall- och lövträd är också ett problem, både för biologisk mångfald och tillväxt.

Alla studerade strategier beskriver konflikter mellan olika intressenter i skogen och i skogsdebatten. Dessa kopplas till motstridiga målbilder och värderingar samt brist på samverkan och förståelse för de andra parternas behov och prioriteringar. Västerbotten och Dalarna har även samernas kultur, rättigheter och renskötsel att förhålla sig till. Samtidigt finns tendenser till att släta över svårlösta konflikter, och framställa dem som mestadels beroende på bristande dialog.

I strategierna uttrycks en positiv syn på möjligheterna till ökat mångbruk. Särskilt lyfts de växande besöks- och upplevelsenäringarna med kopplingar till skog och friluftsliv som positiva exempel. Strategierna identifierar också samstämmigt ett

behov av kunskapsspridning och kompetensutveckling. Såväl enskilda, privata och statliga aktörer inom skogsnäringarna som allmänheten och verksamheter som i dagsläget har få direkta beröringspunkter med den verksamhet som där bedrivs behöver utbildas.

Ingen av strategierna skriver att biologisk mångfald har ett egenvärde och i egenskap av detta bör värnas. I stället motiveras skydds- och främjandeinsatser enbart med argument om den nytta som biologisk mångfald gör för människan via ekosystemtjänster, upplevelser och som bärare av kulturhistoria.

4.2. Mångfaldsbeskrivningens betydelse

Undersökningen visar att de regionala skogsstrategierna ser många värden med biologisk mångfald. Samtidigt saknas i hög utsträckning problematisering av vad som gör att mångfalden fortsätter att vara hotad, och vad förlusten av den medför. Utifrån studiens frågeställningar diskuteras i detta avsnitt betydelsen av strategiernas förhållningssätt till den biologiska mångfalden, och vilka konsekvenser dessa kan få.

4.2.1. Business as usual?

Samtliga regioner beskriver vid upprepade tillfällen hur den biologiska mångfalden är viktig för ekosystemtjänster, levande landsbygd, kulturhistoria, resiliens och andra nyttor. Trots detta tycks det omöjligt för regionerna att ställa frågan om huruvida den dominerande trakthyggesmodellen verkligen är det bästa sättet att nå målen för livskraftiga samhällen, ekonomier och ekosystem. Strategierna redogör alltså för att biologisk mångfald är mycket viktigt för en mängd andra värden än ekonomin, samt att det går att tjäna pengar på skogar utan att hugga ner dem. Ändå väljer regionerna att premiera trakthyggesmodellens jobb och intäkter, trots att detta brukande – precis som strategierna själva beskriver - kraftigt försvårar annan skoglig användning och minskar skogliga nyttor.

Skogen har, som beskrivits, en avgörande roll att spela i en framtid med en levande landsbygd. Skogens möjligheter att bidra till meningsfulla arbeten, fritidssysselsättningar, estetiska värden och hälsa minskar dock markant när skogen kalavverkas och ersätts med planterade bestånd. Detta eftersom områden med likåldriga träd av samma art och brist på varierade strukturer saknar merparten av de kvaliteter som forskningen visat behövs för att skogen ska kunna bidra med de naturupplevelser och naturvärden som efterfrågas av såväl affärsmässiga som icke-kommersiella skäl.

4.2.2. Obekväma avvägningar

En stor del av ansvaret för hanteringen och genomförandet av den nationella skogspolitiken har lagts på regionala tjänstepersoner. Detta gör att skogsstrategierna behöver hantera värderingsfrågor, och på så sätt blivit vad Hertting (2014) kallar för ”arenor för politik”. För att hantera balansgången mellan att inte föra politik men verka för dess implementering använder sig de ansvariga för regionernas strategier av vaghet. Bristen på detaljer kring vilken hänsyn som ska tas till biologisk mångfald kan ses som en utrymmesskapare för kompromiss och förhandling mellan motstridiga intressen (Hertting 2014: 192). Detta gör att regionerna får större möjligheter att ”hålla många dörrar öppna” och samla olika aktörer med meningsmotsättningar i frågor där det finns mer konsensus (exempelvis företagande och innovation), samtidigt som de försöker undgå att ta politiska prioriteringsbeslut om exempelvis hur artrikedom ska vägas gentemot ekonomisk tillväxt.

Som en del i försöken att på opolitiska sätt jämka olika intressen vill regionerna med strategierna nå konsensus för de föreslagna målsättningarna och relaterade åtgärder. För att stödja denna samsyn nämner strategierna vid upprepade tillfällen att skogliga aktörer behöver hitta och utnyttja fler ”synergier” mellan trakthyggesbruk och andra användningar av skogen. Vilka dessa skulle kunna vara verkar dock strategierna ha svårt att föreställa sig, eftersom de positiva exemplen som lyfts är få.

Regionerna sätter sin tro till dialogprocesser som konfliktlösare. Detta försvåras dock då regionerna redan på förhand har bestämt sig för vilken typ av slutsats och ”förståelse” de vill att parterna ska komma fram till, nämligen en acceptans för rådande skogsbruk. Dialogen reduceras till en slags maktutövning från myndigheternas sida.

4.2.3. Vaga målsättningar som en väg framåt?

Strategiernas beskrivningar av biologisk mångfald gör det tydligt att den är mycket viktig, såväl av folkhälsomässiga, kulturhistoriska och turistiska anledningar som av miljömåls-, resiliens- och produktionsskäl. Gemensamt för alla de studerade strategierna är dock att ambitionerna – och de relaterade åtgärderna – för biologisk mångfald och naturvärden över lag är generella och abstrakta. Formuleringar som att ”långsiktigt säkra skogens ekosystemtjänster”, få ”livskraftiga och varierade skogar” och ”bidra till att skogens värden nyttjas på ett hållbart sätt” återfinns i alla strategier. Få exempel ges dock på hur man konkret ska gå till väga för att nå dessa ambitioner. Uppföljningsbara indikatorer och beskrivningar av vilka resultat de ansvariga för strategierna vill nå saknas.

Förslagen till arbetet för biologisk mångfald är sällan lika konkreta som strategiernas utgångspunkter och målsättningar för andra fokusområden. Skillnader i utförlighet blir problematiska eftersom medborgarna får sämre möjligheter att utkräva ansvar när ambitionerna är vagt formulerade. Samtidigt blir det svårare för tjänstepersoner att planera och utvärdera det arbete de har gjort i syfte att nå de mål som satts. Risken är även att bristen på mätbarhet medför att arbetet för den biologiska mångfalden prioriteras ner, eftersom det saknas tydliga incitament för att nå målen och utstakade vägar som leder dit.

Av strategiernas innehåll är det tydligt att regionerna är medvetna om att det finns en konflikt mellan bevarad biologisk mångfald och växande bioekonomi. Framför allt då produktivitetshöjande insatser i de flesta fall har en starkt negativ inverkan för många arter, särskild de som är hotade. Lika tydligt är det att regionerna har svårt att komma underfund med hur dessa mål kan förenas, och fortsatt inte ser några huvudalternativ till dagens dominerande skogsmodell som storskaligt gångbara. I stället väljer de företrädesvis att sätta tillväxten framför naturvärdena och artmångfalden. De vaga målsättningarna blir på så vis ett sätt för dem att väja för dessa avvägningar, genom att tona ned deras existens.

4.3. Avslutning

Den biologiska mångfalden blir problematisk i de regionala skogsstrategierna då den utgör ett hinder för en växande bioekonomi. Konflikten mellan bioekonomiska visioner (såsom de definieras av det nationella skogsprogrammet) och mål för biologisk mångfald, naturvärden och funktionella ekosystem förblir olöst – och i många fall outtalad. Ansvar för skogspolitikens genomförande har, trots sin konfliktfyllda natur, i hög grad lagts på regioner som saknar verktygen för att lösa de identifierade problemen. Sannolikheten är därför stor att landets skogliga konflikter kommer att kvarstå under överskådlig framtid.

Referenser

- Adjei, P.O.-W. & Agyei, F.K. (2015). Biodiversity, environmental health and human well-being: analysis of linkages and pathways. *Environment, Development and Sustainability*, 17 (5), 1085–1102. <https://doi.org/10.1007/s10668-014-9591-0>
- Admiraal, J.F., Born, R.J.G.V.D., Beringer, A., Bonaiuto, F., Cicero, L., Hiedanpää, J., Knights, P., Knippenberg, L.W.J., Molinaro, E., Musters, C.J.M., Naukkarinen, O., Polajnar, K., Popa, F., Smrekar, A., Soininen, T., Porrás-Gomez, C., Soethe, N., Vivero-Pol, J.-L. & Groot, W.T.D. (2017). Motivations for committed nature conservation action in Europe. *Environmental Conservation*, 44 (2), 148–157. <https://doi.org/10.1017/S037689291700008X>
- Ahlbäck, S. (2014). Att kontrollera förvaltningen: framväxten av granskningssamhället. I: *Politik som organisation: förvaltningspolitikens grundproblem*. Femte. Lund: Studentlitteratur
- Angelstam, P., Manton, M., Green, M., Jonsson, B.-G., Mikusiński, G., Svensson, J. & Maria Sabatini, F. (2020). Sweden does not meet agreed national and international forest biodiversity targets: A call for adaptive landscape planning. *Landscape and Urban Planning*, 202, 103838. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103838>
- Angelstam, P., Naumov, V., Elbakidze, M., Manton, M., Priednieks, J. & Rendeņieks, Z. (2018). Wood production and biodiversity conservation are rival forestry objectives in Europe's Baltic Sea Region. *Ecosphere*, 9 (3), e02119. <https://doi.org/10.1002/ecs2.2119>
- Asselt, H. van (2011). Integrating Biodiversity in the Climate Regime's Forest Rules: Options and Tradeoffs in Greening REDD Design. *Review of European Community & International Environmental Law*, 20 (2), 139–149. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9388.2011.00704.x>
- Bacchi, C.L. & Goodwin, S. (2016). *Poststructural policy analysis: a guide to practice*. New York, NY: Palgrave Pivot.
- Barmashova, T.I. & Lazutkina, E.V. (2020). Bioethics as effective method for preserving biological diversity on Earth. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 548, 072050. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/548/7/072050>
- Batavia, C., Bruskotter, J.T., Jones, J.A. & Nelson, M.P. (2020). Exploring the ins and outs of biodiversity in the moral community. *Biological Conservation*, 245, 108580. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2020.108580>
- Berg, M. (2010). *Skydda tätortsnära skogar - del 1: fakta om tätortsnära skog*. Stockholm: Naturskyddsföreningen.
- Bergström, G & Ekström, L. (2018). Tre diskursanalytiska inriktningar. I: *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde [omarbetade och aktualiserade]. Lund: Studentlitteratur, 253–301
- Boréus, K. & Bergström, G. (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

- Bradshaw, C.J.A., Warkentin, I.G. & Sodhi, N.S. (2009). Urgent preservation of boreal carbon stocks and biodiversity. *Trends in Ecology & Evolution*, 24 (10), 541–548. <https://doi.org/10.1016/j.tree.2009.03.019>
- Carroll, M., Milakovsky, B., Finkral, A., Evans, A. & Ashton, M.S. (2012). Managing Carbon Sequestration and Storage in Temperate and Boreal Forests. I: Ashton, M.S., Tyrrell, M.L., Spalding, D., & Gentry, B. (red.) *Managing Forest Carbon in a Changing Climate*. Dordrecht: Springer Netherlands, 205–226. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2232-3_10
- Child, M.F. (2021). Wildness, infinity and freedom. *Ecological Economics*, 186, 107055. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107055>
- Christiansen, L. (2018). *Strukturstatistik - statistik om skogsägande 2017*. (2018/12). Skogsstyrelsen.
- Cintas, O., Berndes, G., Hansson, J., Poudel, B.C., Bergh, J., Börjesson, P., Egnell, G., Lundmark, T. & Nordin, A. (2017). The potential role of forest management in Swedish scenarios towards climate neutrality by mid century. *Forest Ecology and Management*, 383, 73–84. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2016.07.015>
- Coscieme, L., Mortensen, L.F., Anderson, S., Ward, J., Donohue, I. & Sutton, P.C. (2020). Going beyond Gross Domestic Product as an indicator to bring coherence to the Sustainable Development Goals. *Journal of Cleaner Production*, 248, 119232. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119232>
- Cubbage, F., Harou, P. & Sills, E. (2007). Policy instruments to enhance multi-functional forest management. *Forest Policy and Economics*, 9 (7), 833–851. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2006.03.010>
- DN (2021a-04-26). *DN Debatt Repliker. "Enkelsparigt låta produktionsintressena i skogen gå före miljöhänsynen"*. DN.SE. <https://www.dn.se/debatt/enkelsparigt-lata-produktionsintressena-i-skogen-ga-fore-miljohansynen/> [2021-04-27]
- DN (2021b-04-26). *DN Debatt Repliker. "Påståendet om äldre skogar baseras på en föråldrad hypotes"*. DN.SE. <https://www.dn.se/debatt/pastaendet-om-aldre-skogar-baseras-pa-en-foraldrad-hypotes/> [2021-04-27]
- Duncker, P., Raulund-Rasmussen, K., Gundersen, P., Katzensteiner, K., De Jong, J., Ravn, H.P., Smith, M., Eckmüllner, O. & Spiecker, H. (2012). How Forest Management affects Ecosystem Services, including Timber Production and Economic Return: Synergies and Trade-Offs. *Ecology and Society*, 17 (4). <https://doi.org/10.5751/ES-05066-170450>
- Eide, W., Ottosson, E., Sandström, J., Ulf Bjelke, Nordström, S., & Sebastian Sundberg (2020). *Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer - rödlistade arter i Sverige 2020*. (SLU Artdatabanken rapporterar, 24). Uppsala: SLU Artdatabanken. [2021-05-14]
- Etherington, D. & Jones, M. (2018). Re-stating the post-political: Depoliticization, social inequalities, and city-region growth. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 50 (1), 51–72. <https://doi.org/10.1177/0308518X17738536>
- Eyvindson, K., Repo, A. & Mönkkönen, M. (2018). Mitigating forest biodiversity and ecosystem service losses in the era of bio-based economy. *Forest Policy and Economics*, 92, 119–127. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2018.04.009>
- Felton, A., Gustafsson, L., Roberge, J.-M., Ranius, T., Hjältén, J., Rudolphi, J., Lindbladh, M., Weslien, J., Rist, L., Brunet, J. & Felton, A.M. (2016). How climate change adaptation and mitigation strategies can threaten or enhance the biodiversity of production forests: Insights from Sweden. *Biological Conservation*, 194, 11–20. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2015.11.030>
- Fischer, K., Stenius, T. & Holmgren, S. (2020). Swedish Forests in the Bioeconomy: Stories from the National Forest Program. *Society & Natural Resources*, 33 (7), 896–913. <https://doi.org/10.1080/08941920.2020.1725202>

- Forest Europe (2019). *Description of the FOREST EUROPE structures, procedures and work modalities*. Bratislava. <https://foresteurope.org/foresteurope/> [2021-05-10]
- Gries, T., Redlin, M. & Ugarte, J.E. (2019). Human-induced climate change: the impact of land-use change. *Theoretical and Applied Climatology*, 135 (3), 1031–1044. <https://doi.org/10.1007/s00704-018-2422-8>
- Gunnarsson, B., Knez, I., Hedblom, M. & Sang, Å.O. (2017). Effects of biodiversity and environment-related attitude on perception of urban green space. *Urban Ecosystems*, 20 (1), 37–49. <https://doi.org/10.1007/s11252-016-0581-x>
- Gustafson, P. & Hertting, N. (2017). Understanding Participatory Governance: An Analysis of Participants' Motives for Participation. *The American Review of Public Administration*, 47 (5), 538–549. <https://doi.org/10.1177/0275074015626298>
- Hallgren, L., Bergeå, H. & Westberg, L. (2018). Communication Problems When Participants Disagree (or Avoid Disagreeing) in Dialogues in Swedish Natural Resource Management—Challenges to Agonism in Practice. *Frontiers in Communication*, 3. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2018.00056>
- Hertting, N. (2014). Implementering: perspektiv och mekanismer. I: *Politik som organisation - förvaltningspolitikens grundproblem*. Femte. Lund: Studentlitteratur
- Hooper, D.U., Adair, E.C., Cardinale, B.J., Byrnes, J.E.K., Hungate, B.A., Matulich, K.L., Gonzalez, A., Duffy, J.E., Gamfeldt, L. & O'Connor, M.I. (2012). A global synthesis reveals biodiversity loss as a major driver of ecosystem change. *Nature*, 486 (7401), 105–108. <https://doi.org/10.1038/nature11118>
- Hooper, D.U., Chapin, F.S., Ewel, J.J., Hector, A., Inchausti, P., Lavorel, S., Lawton, J.H., Lodge, D.M., Loreau, M., Naeem, S., Schmid, B., Setälä, H., Symstad, A.J., Vandermeer, J. & Wardle, D.A. (2005). Effects of Biodiversity on Ecosystem Functioning: A Consensus of Current Knowledge. *Ecological Monographs*, 75 (1), 3–35. <https://doi.org/10.1890/04-0922>
- Ingrams, A. (2018). Transparency for Results: Testing a Model of Performance Management in Open Government Initiatives. *International Journal of Public Administration*, 41 (13), 1033–1046. <https://doi.org/10.1080/01900692.2017.1318400>
- Jakobsson, R., Olofsson, E. & Ambrose-Oji, B. (2021). Stakeholder perceptions, management and impacts of forestry conflicts in southern Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 36 (1), 68–82. <https://doi.org/10.1080/02827581.2020.1854341>
- Jarrick, A. & Josephson, O. (1996). *Från tanke till text: en språkhandbok för uppsatsskrivande studenter*. Andra [översedda] upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, J. (2016). Participation and deliberation in Swedish forest governance: The process of initiating a National Forest Program. *Forest Policy and Economics*, 70, 137–146. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2016.06.001>
- Johansson, J., Bjärstig, T. & Sandström, C. (2020). *Vägar till effektiva samverkansprocesser: styrning, deltagande och dialog inom skogspolitikens ramar*. Sverige Lantbruksuniversitet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-40378> [2021-04-29]
- Johansson, J., Sandström, C. & Lundmark, T. (2018). Inspired by structured decision making: a collaborative approach to the governance of multiple forest values. *Ecology and Society*, 23 (4). <https://doi.org/10.5751/ES-10347-230416>
- Johansson, T., Hjältén, J., de Jong, J. & von Stedingk, H. (2013). Environmental considerations from legislation and certification in managed forest stands:

- A review of their importance for biodiversity. *Forest Ecology and Management*, 303, 98–112. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2013.04.012>
- Johansson, V., Felton, A. & Ranius, T. (2016). Long-term landscape scale effects of bioenergy extraction on dead wood-dependent species. *Forest Ecology and Management*, 371, 103–113. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2015.10.046>
- Jonsson, B.G., Svensson, J., Mikusiński, G., Manton, M. & Angelstam, P. (2019). European Union's Last Intact Forest Landscapes are at A Value Chain Crossroad between Multiple Use and Intensified Wood Production. *Forests*, 10 (7), 564. <https://doi.org/10.3390/f10070564>
- Karlsson, L. (2019). – *The values of multiple-use forestry in risk society*. (Kandidatuppsats). Sveriges lantbruksuniversitet. [2021-05-14]
- Kopnina, H. (2012). The Lorax complex: deep ecology, ecocentrism and exclusion. *Journal of Integrative Environmental Sciences*, 9 (4), 235–254. <https://doi.org/10.1080/1943815X.2012.742914>
- Kronberg, R.-M., Drott, A., Jiskra, M., Wiederhold, J.G., Björn, E. & Skyllberg, U. (2016). Forest harvest contribution to Boreal freshwater methyl mercury load. *Global Biogeochemical Cycles*, 30 (6), 825–843. <https://doi.org/10.1002/2015GB005316>
- Kröger, M. & Raitio, K. (2017). Finnish forest policy in the era of bioeconomy: A pathway to sustainability? *Forest Policy and Economics*, 77, 6–15. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2016.12.003>
- Larrère, R. & Larrère, C. (2007). Should nature be respected? *Social Science Information*, 46 (1), 9–34. <https://doi.org/10.1177/0539018407073654>
- Lazdinis, M., Angelstam, P. & Pülzl, H. (2019). Towards sustainable forest management in the European Union through polycentric forest governance and an integrated landscape approach. *Landscape Ecology*, 34 (7), 1737–1749. <https://doi.org/10.1007/s10980-019-00864-1>
- Lindahl, K.B., Sténs, A., Sandström, C., Johansson, J., Lidskog, R., Ranius, T. & Roberge, J.-M. (2017). The Swedish forestry model: More of everything? *Forest Policy and Economics*, 77, 44–55. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2015.10.012>
- Loreau, M. (2014). Reconciling utilitarian and non-utilitarian approaches to biodiversity conservation. *Ethics in Science and Environmental Politics*, 14 (1), 27–32. <https://doi.org/10.3354/ese00149>
- Lundmark, T., Bergh, J., Hofer, P., Lundström, A., Nordin, A., Poudel, B.C., Sathre, R., Taverna, R. & Werner, F. (2014). Potential Roles of Swedish Forestry in the Context of Climate Change Mitigation. *Forests*, 5 (4), 557–578. <https://doi.org/10.3390/f5040557>
- Länsstyrelsen Blekinge (2020). *Regional Skogsstrategi för Blekinge*. (1651–8527). Karlskrona. [2021-05-14]
- Länsstyrelsen Dalarna (2020). *Dalarnas regionala skogsprogram*. [2021-01-01]
- Länsstyrelsen Västerbotten (2020). *Strategi för Västerbottens regionala skogsprogram*
- Löwhagen Lundberg, L. (2020). *Gotlands skogsstrategi - inriktning 2040*. (301-2094–2020). Visby: Länsstyrelsen i Gotlands län. <http://www.lansstyrelsen.se/gotland> [2021-05-14]
- Manfredo, M.J., Teel, T.L. & Dietsch, A.M. (2016). Implications of human value shift and persistence for biodiversity conservation. *Conservation Biology*, 30 (2), 287–296. <https://doi.org/10.1111/cobi.12619>
- Mansson, M. (2016). Sweden—the world's most sustainable country: Political statements and goals for a sustainable society. *Earth Common Journal*, 6 (1), 16–22. <https://doi.org/10.31542/j.ecj.887>
- Matland, R.E. (1995). Synthesizing the Implementation Literature: The Ambiguity-Conflict Model of Policy Implementation. *Journal of Public Administration*

- Research and Theory: J-PART*, 5 (2), 145–174. <https://www.jstor.org/stable/1181674> [2021-05-12]
- McCormick, K. & Kautto, N. (2013). The Bioeconomy in Europe: An Overview. *Sustainability*, 5 (6), 2589–2608. <https://doi.org/10.3390/su5062589>
- Meyer, R. (2017). Bioeconomy Strategies: Contexts, Visions, Guiding Implementation Principles and Resulting Debates. *Sustainability*, 9 (6), 1031. <https://doi.org/10.3390/su9061031>
- Milakovsky, B., Frey, B. & James, T. (2012). Carbon Dynamics in the Boreal Forest. I: Ashton, M.S., Tyrrell, M.L., Spalding, D., & Gentry, B. (red.) *Managing Forest Carbon in a Changing Climate*. Dordrecht: Springer Netherlands, 109–135. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2232-3_6
- Miljödepartementet (2014). *En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (Regeringens proposition 2013/14:141)*. (2013/14:141). Stockholm: Regeringskansliet.
- Naturvårdsverket (2010). *Konventionen om biologisk mångfald och svensk naturvård*. (6389). Bromma: Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6300/978-91-620-6389-4/> [2021-05-19]
- Naturvårdsverket (2019). *Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019*. (ISSN 0282-7298). Bromma. <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6800/978-91-620-6865-3/> [2021-05-14]
- Naturvårdsverket (2021-04-16). *Biosfärområden, pilotområden*. Naturvårdsverket. [text]. <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Biosfaromraden/> [2021-05-15]
- Naumov, V., Manton, M., Elbakidze, M., Rendenieks, Z., Priednieks, J., Uhljanets, S., Yamelynets, T., Zhivotov, A. & Angelstam, P. (2018). How to reconcile wood production and biodiversity conservation? The Pan-European boreal forest history gradient as an “experiment”. *Journal of Environmental Management*, 218, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2018.03.095>
- Näringsdepartementet (2018a). *Handlingsplan för det nationella skogsprogrammet*. (N2018.29). Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/artiklar/2018/07/handlingsplan-for-genomforande-av-det-nationella-skogsprogrammet-beslutad/>
- Näringsdepartementet (2018b). *Strategi för Sveriges nationella skogsprogram*. (N2018.15). Stockholm: Regeringskansliet. [2021-05-14]
- Näringsdepartementet (2018c). *Uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, bistå i arbete inom internationella skogsfrågor*. (N2018/04154/SK). Jönköping: Skogsstyrelsen. <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2018/07/uppdrag-att-bista-i-arbete-inom-internationella-skogsfragor/> [2021-05-14]
- Otero, I., Farrell, K.N., Pueyo, S., Kallis, G., Kehoe, L., Haberl, H., Plutzer, C., Hobson, P., Garcia-Marquez, J., Rodriguez-Labajos, B., Martin, J.-L., Erb, K.-H., Schindler, S., Nielsen, J., Skorin, T., Settele, J., Essl, F., Gomez-Baggethun, E., Brotons, L., Rabitsch, W., Schneider, F. & Pe'er, G. (2020). Biodiversity policy beyond economic growth. *Conservation Letters*, 13 (4), e12713. <https://doi.org/10.1111/conl.12713>
- Pechanec, V., Machar, I., Sterbova, L., Prokopova, M., Kilianova, H., Chobot, K. & Cudlin, P. (2017). Monetary Valuation of Natural Forest Habitats in Protected Areas. *Forests*, 8 (11), 427. <https://doi.org/10.3390/f8110427>
- Pedersen, S., Gangas, K.E., Chetri, M. & Andreassen, H.P. (2020). Economic Gain vs. Ecological Pain-Environmental Sustainability in Economies Based on Renewable Biological Resources. *Sustainability*, 12 (9), 3557. <https://doi.org/10.3390/su12093557>

- Pülzl, H., Kleinschmit, D. & Arts, B. (2014). Bioeconomy – an emerging meta-discourse affecting forest discourses? *Scandinavian Journal of Forest Research*, 29 (4), 386–393. <https://doi.org/10.1080/02827581.2014.920044>
- Region Östergötland (2018). *Strategi för skogsnäringen i Östergötland*
- Rohlin, L. (2019). *Bioekonomi – problem eller lösning för den svenska skogen?* (Kandidatuppsats). Sveriges lantbruksuniversitet. <https://stud.epsilon.slu.se/14704/> [2021-05-14]
- Sabatier, P. & Mazmanian, D. (1979). The Conditions of Effective Implementation: A Guide to Accomplishing Policy Objectives. *Policy analysis*, 5 (4), 481–504
- Schieler, M. (2019). June 2019 Country Sustainability Ranking.
- Skogsstyrelsen (2021-04-27). *Regionala skogsstrategier. /om-oss/var-verksamhet/regeringsuppdrag/bista-i-skogsprogrammet/regionala-skogsstrategier/* [2021-05-10]
- Small, E. (2011). The new Noah’s Ark: beautiful and useful species only. Part 1. Biodiversity conservation issues and priorities. *Biodiversity*, 12 (4), 232–247. <https://doi.org/10.1080/14888386.2011.642663>
- SOU 2020:73 (2020). *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (Del 1)*. Stockholm: Miljödepartementet & Näringsdepartementet. [2021-05-14]
- Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S.E., Fetzer, I., Bennett, E.M., Biggs, R., Carpenter, S.R., Vries, W. de, Wit, C.A. de, Folke, C., Gerten, D., Heinke, J., Mace, G.M., Persson, L.M., Ramanathan, V., Reyers, B. & Sörlin, S. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, 347 (6223). <https://doi.org/10.1126/science.1259855>
- Svenska Skogen (2021). *Svenska Skogen. Svenska Skogen*. [Kampanjsida]. <http://svenskaskogen.nu/> [2021-04-13]
- Svensson, J., Andersson, J., Sandström, P., Mikusiński, G. & Jonsson, B.G. (2019). Landscape trajectory of natural boreal forest loss as an impediment to green infrastructure. *Conservation Biology: The Journal of the Society for Conservation Biology*, 33 (1), 152–163. <https://doi.org/10.1111/cobi.13148>
- Svensson, J., Bubnicki, J.W., Jonsson, B.G., Andersson, J. & Mikusiński, G. (2020). Conservation significance of intact forest landscapes in the Scandinavian Mountains Green Belt. *Landscape Ecology*, 35 (9), 2113–2131. <https://doi.org/10.1007/s10980-020-01088-4>
- Teorell, J. & Svensson, T. (2007). *Att fråga och att svara - samhällsvetenskaplig metod*. Enskede: TPB.
- Triviño, M., Pohjanmies, T., Mazziotta, A., Juutinen, A., Podkopaev, D., Tortorec, E.L. & Mönkkönen, M. (2017). Optimizing management to enhance multifunctionality in a boreal forest landscape. *Journal of Applied Ecology*, 54 (1), 61–70. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.12790>
- Turnhout, E., Waterton, C., Neves, K. & Buizer, M. (2013). Rethinking biodiversity: from goods and services to “living with”. *Conservation Letters*, 6 (3), 154–161. <https://doi.org/10.1111/j.1755-263X.2012.00307.x>
- Uboni, A., Åhman, B. & Moen, J. (2020). Can management buffer pasture loss and fragmentation for Sami reindeer herding in Sweden? *Pastoralism*, 10 (1), 23. <https://doi.org/10.1186/s13570-020-00177-y>
- Winters, M.S. (2014). Targeting, Accountability and Capture in Development Projects1. *International Studies Quarterly*, 58 (2), 393–404. <https://doi.org/10.1111/isqu.12075>